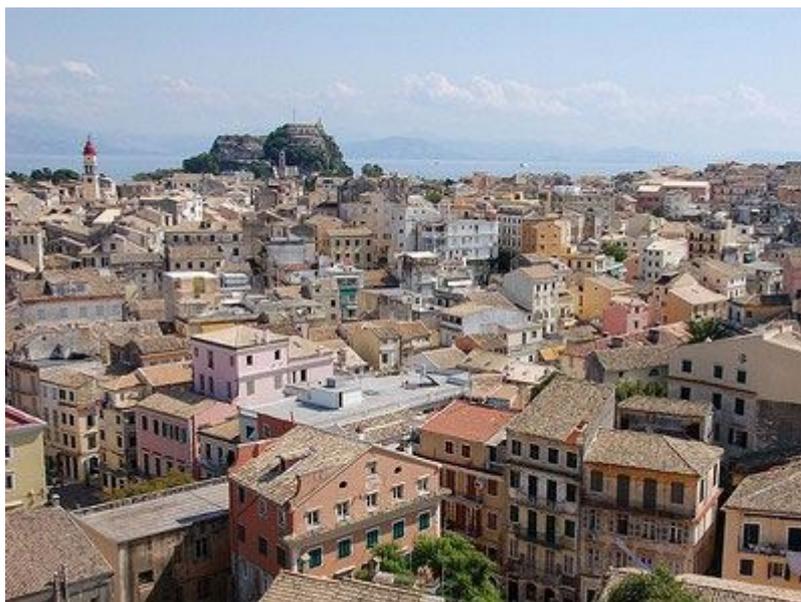

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΙΣ ΜΜΕ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

ΓΕΩΡΓΕΛΗΣ ΣΤΕΡΓΙΟΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:

ΓΑΤΣΩΡΗ ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2012

Εγκρίθηκε από την τριμελή εξεταστική επιτροπή

Τόπος, Ημερομηνία

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Ονοματεπώνυμο, Υπογραφή

2. Ονοματεπώνυμο, Υπογραφή

3. Ονοματεπώνυμο, Υπογραφή

Ο Προϊστάμενος του Τμήματος

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ολοκληρώνοντας τις σπουδές μου θα ήθελα να ευχαριστήσω πολύ όσους μου συμπαραστάθηκαν ψυχικά και οικονομικά όλα αυτά τα χρόνια.

Ιδιαίτερα θα ήθελα να ευχαριστήσω την καθηγήτριά μου κ. Γατσώρη Ευφροσύνη η οποία με τις υποδείξεις της μου πρόσφερε πολύτιμη βοήθεια για την περάτωση αυτής της πτυχιακής μου εργασίας.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους υπεύθυνους των επιχειρήσεων της πόλης της Κέρκυρας, οι οποίοι ήταν πρόθυμοι να απαντήσουν στις ερωτήσεις μου και με τη συμβολή των οποίων πραγματοποίησα την έρευνα που έκανα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το θέμα της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι η οικονομική κρίση και πώς αυτή έχει επιδράσει στη λειτουργία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων της Κέρκυρας. Η διάρθρωση της πτυχιακής εργασίας έγινε σε τέσσερα κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο ορίζεται η οικονομική κρίση, δίνονται τα χαρακτηριστικά και οι αιτίες που την δημιούργησαν ενώ παρατίθενται στοιχεία που συνθέτουν την οικονομική κρίση στην Ελλάδα γενικότερα, στα Ιόνια νησιά ειδικότερα και συγκεκριμένα στο Νομό Κέρκυρας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στις ΜΜΕ και τα χαρακτηριστικά τους. Επίσης ερευνάται ο ρόλος που έχουν οι ΜΜΕ στην οικονομία γενικότερα και στην ελληνική οικονομία ειδικότερα.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στο Νομό Κέρκυρα και στα χαρακτηριστικά του, τόσο τα γεω-δημογραφικά όσο και τα οικονομικά-επιχειρηματικά.

Η εργασία ολοκληρώνεται στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο, στο οποίο παρατίθεται η έρευνα που πραγματοποιήθηκε ανάμεσα στις ΜΜΕ της Κέρκυρας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	iii
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	iv
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	ix
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο : Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ.....	1
1.1. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ.....	2
1.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	3
1.3. ΑΙΤΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	6
1.4. ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	8
1.5. ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ.....	9
1.6. ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ.....	15
1.7. Η ΚΕΡΚΥΡΑ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ.....	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : ΟΙ ΜΜΕ.....	24
2.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ.....	25
2.2. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΜΜΕ.....	28
2.3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΜΕ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.....	32
2.4. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΜΕ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο : Η ΚΕΡΚΥΡΑ.....	41
3.1. ΓΕΩ-ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	42
3.2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ – ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	43
3.3. ΥΠΟΔΟΜΕΣ.....	45
3.4. ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΝΟΜΟ ΚΕΡΚΥΡΑΣ.....	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΙΣ ΜΜΕ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ. ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ.....	47
4.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	48
4.3. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	48

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	64
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	66
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄	68

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: ΑΕΠ 2005-2011, Προσέγγιση Δαπάνης, σε σταθερές αγοραίες τιμές 2005.....	10
Πίνακας 2: Δείκτες καταναλωτικής ζήτησης	11
Πίνακας 3: Ποσοστά ανέργων στο σύνολο του εργατικού δυναμικού χρονικής περιόδου 2003-2010 Περιφέρειας Ιονίων Νήσων	18
Πίνακας 4: Αφίξεις αλλοδαπών τουριστών στο αεροδρόμιο Κέρκυρας	19
Πίνακας 5: Ξενοδοχειακό δυναμικό κατά κατηγορία έτους 2009.....	20
Πίνακας 6: Οικονομικώς ενεργοί και μη ενεργοί Νομού Κέρκυρας.....	21
Πίνακας 7: Οικονομικώς ενεργός, μη ενεργός πληθυσμός και απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, 2001.....	22
Πίνακας 8: Διάκριση Επιχειρήσεων	27
Πίνακας 16: Οι επιχειρήσεις σε Ελλάδα και Ευρώπη-27 κατά το 2008.....	34
Πίνακας 10: Κατανομή μεγέθους Ελληνικών Επιχειρήσεων.....	36
Πίνακας 11: Κατανομή Κύκλου Εργασιών ελληνικών επιχειρήσεων.....	37
Πίνακας 12: Κλαδική σύνθεση των ΜΜΕ με βάση τα ποσοστά απασχόλησης.....	40
Πίνακας 17: Χρόνια λειτουργίας επιχείρησης.....	50
Πίνακας 18: Άτομα που δουλεύουν στην επιχείρηση.....	51
Πίνακας 19: Τζίρος της επιχείρησης.....	52
Πίνακας 20: Ποσοστό μείωσης του τζίρου της επιχείρησης σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο	53

Πίνακας 21: Υπήρξε μείωση του προσωπικού της επιχείρησης;	54
Πίνακας 22: Μειώθηκε το ωράριο των εργαζομένων στην επιχείρηση;	55
Πίνακας 23: Υπάρχει μείωση της πελατείας της επιχείρησης;	56
Πίνακας 24: Αντιμετωπίζετε πρόβλημα ρευστότητας;	57
Πίνακας 25: Η επιχείρηση λαμβάνει κάποιο τραπεζικό δάνειο;	58
Πίνακας 26: Αντιμετωπίζει η επιχείρησή σας προβλήματα τέτοια ώστε να την οδηγήσουν σε κλείσιμο;.....	59
Πίνακας 27: Πότε κατά τη γνώμη σας θα βγει η χώρα μας από την οικονομική κρίση;.....	60
Πίνακας 28: Προβήκατε σε κατάλληλες ενέργειες για να διατηρήσετε την πελατεία και τον τζίρο σας;.....	61
Πίνακας 29: Ποιες ενέργειες έκανε η επιχείρηση για να διατηρήσει την πελατεία και τον τζίρο της;	62

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1: Εξέλιξη Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή σε Ελλάδα και Ευρωζώνη.....	12
Διάγραμμα 2: Δημόσιο Χρέος το 2009 (% του ΑΕΠ).....	13
Διάγραμμα 3: Δημοσιονομικό Έλλειμμα το 2009 (% του ΑΕΠ).....	14
Διάγραμμα 4: Έλλειμμα Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών το 2009 (% του ΑΕΠ)	14
Διάγραμμα 6: Ποσοστιαία Κατανομή των ΜΜΕ στην Ευρώπη των 15	32
Διάγραμμα 7: Κατανομή επιχειρήσεων στην Ευρώπη το 2005.	33
Διάγραμμα 8: Κατανομή απασχόλησης ανά κατηγορία επιχείρησης στην Ευρώπη.....	33
Διάγραμμα 11: Οι ΜΜΕ σε Ελλάδα και Ε.Ε.	34
Διάγραμμα 12: Η απασχόληση στις ΜΜΕ σε Ελλάδα και ΕΕ των 27.....	35

Διάγραμμα 13: Η Προστιθέμενη αξία των ΜΜΕ σε Ελλάδα και ΕΕ των 27	35
Διάγραμμα 9: Κατανομή των ΜΜΕ στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια	38
Διάγραμμα 10: Έτος ίδρυσης επιχειρήσεων χρονικής περιόδου 1970 έως σήμερα.....	39
Διάγραμμα 14: Χρόνια λειτουργίας επιχείρησης	50
Διάγραμμα 15: Άτομα που δουλεύουν στην επιχείρηση	51
Διάγραμμα 16: Τζίρος της επιχείρησης	52
Διάγραμμα 17: Ποσοστό μείωσης του τζίρου της επιχείρησης σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο	53
Διάγραμμα 18: Υπήρξε μείωση του προσωπικού της επιχείρησης;	54
Διάγραμμα 19: Μειώθηκε το ωράριο των εργαζομένων στην επιχείρηση;	55
Διάγραμμα 20: Υπάρχει μείωση της πελατείας της επιχείρησης;	56
Διάγραμμα 21: Αντιμετωπίζετε πρόβλημα ρευστότητας;.....	57
Διάγραμμα 22: Η επιχείρηση λαμβάνει κάποιο τραπεζικό δάνειο;.....	58
Διάγραμμα 23: Αντιμετωπίζει η επιχείρησή σας προβλήματα τέτοια ώστε να την οδηγήσουν σε κλείσιμο;	59
Διάγραμμα 24: Πότε κατά τη γνώμη σας θα βγει η χώρα μας από την οικονομική κρίση; ...	60
Διάγραμμα 25: Προβήκατε σε κατάλληλες ενέργειες για να διατηρήσετε την πελατεία και τον τζίρο σας;	61

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει ότι μια οικονομική κρίση μιας χώρας έχει πολλές συνέπειες. Η μικρομεσαία επιχείρηση θεωρείται ως ο κορμός της οικονομίας μιας χώρας. Εάν αυτή δυσλειτουργεί τότε και η οικονομία δυσλειτουργεί και οι συνέπειες είναι μεγάλες.

Γιατί όμως οι ΜΜΕ αποτελούν το βασικό πυρήνα μιας οικονομίας; Διότι είναι μεγάλος ο αριθμός τους, είναι αυτές που καλύπτουν τα κενά της παραγωγής, του εμπορίου και των υπηρεσιών που αδυνατούν να καλύψουν οι μεγάλες επιχειρήσεις. Επιπλέον αξιοποιούν τις εγχώριες πρώτες ύλες και συγκροτούν το εργατικό δυναμικό στην περιφέρεια. Επίσης συμμετέχουν με υψηλά ποσοστά στη διαμόρφωση του ΑΕΠ, της απασχόλησης και των εξαγωγών. Κατ' αυτόν τον τρόπο συμβάλλουν στη διασπορά του οικονομικού πλούτου και της οικονομικής δύναμης.

Έτσι, η συμβολή τους είναι μεγάλη καθώς αποτελούν σχεδόν το σύνολο όλων των επιχειρήσεων, απασχολούν τα δύο τρίτα των εργαζομένων και ο τζίρος τους υπερβαίνει το 50% του συνόλου του μη αγροτικού τομέα της οικονομίας. Ιδιαίτερα οι πολύ μικρές επιχειρήσεις κυριαρχούν φθάνοντας στο 97,5% του συνόλου, απασχολώντας το 55,6% των εργαζομένων και καλύπτοντας το 38,2% του κύκλου εργασιών.

Από το 2002 έως το 2008, ο αριθμός των ΜΜΕ αυξήθηκε κατά 8%. Όμως παρά την αύξηση αυτή σήμερα οι ΜΜΕ κινδυνεύουν όσο ποτέ άλλοτε στην ιστορία της Ελλάδας. Αυτό συμβαίνει γιατί η χώρα μας, όπως και οι περισσότερες αναπτυγμένες χώρες του κόσμου, βρίσκονται κάτω από οικονομική κρίση, τα χαρακτηριστικά της οποίας είναι η ραγδαία άνοδος των τιμών της ενέργειας, των τροφίμων και άλλων βασικών εμπορευμάτων, που επιδρούν δυσμενώς τόσο στον πληθωρισμό όσο και στην οικονομική δραστηριότητα διεθνώς. Το αντίξοο αυτό και αβέβαιο διεθνές περιβάλλον έχει δυσμενείς επιπτώσεις σχεδόν για όλες τις οικονομίες συμπεριλαμβανομένης και της Ελληνικής.

Επιπλέον η επιτάχυνση του πληθωρισμού διαβρώνει την αγοραστική δύναμη των εισοδημάτων, ιδιαίτερα των οικονομικά ασθενέστερων και τη διεθνή ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, καθώς διατηρείται η απόκλιση από το μέσο πληθωρισμό στη ζώνη του ευρώ, με αρνητικές συνέπειες για τις προοπτικές της παραγωγής και της απασχόλησης. Αυτή η σοβαρή απώλεια ανταγωνιστικότητας έχει συντελέσει, μαζί με την άνοδο της τιμής του πετρελαίου και στη διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Έτσι, κατά το 2010 το 55% των επιχειρήσεων παρουσίασαν στασιμότητα ή μείωση στις πωλήσεις τους σε σύγκριση με την χρήση του 2009, ενώ 403 εταιρείες (38,4%) ήταν ζημιογόνες με ζημίες ύψους 275,3 εκατ. ευρώ.

Τι συμβαίνει όμως στις επιχειρήσεις που κατεξοχήν ασχολούνται με τον τουριστικό τομέα; Αυτές έχουν επηρεαστεί και κατά πόσο από την οικονομική κρίση; Αυτά τα ερωτήματα προσπαθεί να απαντήσει η παρούσα πτυχιακή εργασία μελετώντας τις ΜΜΕ του Νομού Κέρκυρας, ενός Νομού που στηρίζει κατεξοχήν την οικονομία του στον τουριστικό τομέα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο:

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

1.1. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Οι οικονομικοί επιστήμονες (Οικονομολόγοι) ονομάζουν οικονομική κρίση ή οικονομική στασιμότητα, μία μακροπρόθεσμη εξέλιξη της Οικονομίας μίας χώρας, με αρνητικές αυξήσεις του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος της. Συγχρόνως συνοδεύεται η εξέλιξη αυτή από ένα υψηλό ποσοστό ανεργίας, το οποίο μπορεί να οδηγήσει στη φτώχεια ένα μεγάλο μέρος των ανθρώπων αυτής της Κοινωνίας.

«Οικονομική κρίση λοιπόν είναι το φαινόμενο κατά το οποίο μια οικονομία χαρακτηρίζεται από μια διαρκή και αισθητή μείωση της οικονομικής της δραστηριότητας.

Όταν λέμε οικονομική δραστηριότητα αναφερόμαστε σε όλα τα μακροοικονομικά μεγέθη της οικονομίας, όπως η απασχόληση, το εθνικό προϊόν, οι τιμές, οι επενδύσεις κ.λπ. Ο βασικότερος δείκτης οικονομικής δραστηριότητας είναι οι επενδύσεις, οι οποίες, όταν αυξομειώνονται, συμπαρασύρουν μαζί τους και όλα τα υπόλοιπα οικονομικά μεγέθη.

Έτσι, οικονομική κρίση ή οικονομική στασιμότητα χαρακτηρίζεται μια μακροπρόθεσμη εξέλιξη της οικονομίας μίας χώρας, με αρνητικές αυξήσεις του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος της¹. Συγχρόνως συνοδεύεται η εξέλιξη αυτή από ένα υψηλό ποσοστό ανεργίας, το οποίο μπορεί να οδηγήσει στη φτώχεια ένα μεγάλο μέρος των ανθρώπων αυτής της Κοινωνίας²».

«Η οικονομική κρίση αποτελεί τη μία από τις δύο φάσεις των οικονομικών διακυμάνσεων και συγκεκριμένα τη φάση της καθόδου, όταν δηλαδή η οικονομική δραστηριότητα βρίσκεται σε μια συνεχή συρρίκνωση.

Οι οικονομικές διακυμάνσεις ορίζονται ως οι διαδοχικές αυξομειώσεις της οικονομικής δραστηριότητας μέσα σε μια οικονομία. Λέγονται αλλιώς και κυκλικές διακυμάνσεις ή οικονομικοί κύκλοι. Οι Άγγλοι αποδίδουν το φαινόμενο με τον όρο (business cycles) ακριβώς για να τονίσουν την ιδιαίτερη βαρύτητα των επενδύσεων στην εξέλιξη του οικονομικού κύκλου.

---

¹ Λέγοντας αρνητική αύξηση του ΑΕΠ εννοούμε ότι το ΑΕΠ της χώρας αυξάνεται αρνητικά με βάση πάντα το έλλειμα της χώρας. Πιο συγκεκριμένα, το ΑΕΠ και το έλλειμα είναι ποσά ανάλογα δηλαδή, εάν το ΑΕΠ της χώρας είναι 164%, αυτή η αύξηση κατά 64% ποσοστιαίες μονάδες πάνω από τη βάση του 100% εκλεβάνεται ως αρνητική γιατί και το έλλειμα τότε αυξάνεται κατά πολύ και επηρεάζει φυσικά και αρνητικά όλα τα μεγέθη της χώρας.

² http://www.alfavita.gr/artra/art13_7_9_0703.php, Άρθρο του Θεοδώρου Θεόδωρου, Επιθεωρητή Οικονομικών Μαθημάτων του Υπουργείου Παιδείας.

Από πολύχρονες στατιστικές παρατηρήσεις διαπιστώθηκε ότι οι οικονομικοί κύκλοι διαρκούν περίπου από 7 έως 11 χρόνια³.

Όσο αναφορά τις συνέπειες της παρούσας οικονομικής κρίσης μπορούμε να πούμε ότι εν συντομία είναι οι εξής:

- Μείωση του Α.Ε.Π. ή και αρνητικό Α.Ε.Π. για πολλές χώρες.
- Αύξηση της ανεργίας σε ολόκληρο τον πλανήτη και σε ορισμένες χώρες μάλιστα με εκρηκτικές διαστάσεις.
- Μείωση των χορηγουμένων πιστώσεων από τις τράπεζες προς τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά.
- Αύξηση του κόστους δανειοδότησης των κρατών, ιδιαίτερα των χωρών που παρουσιάζουν υψηλό δημόσιο χρέος.
- Αύξηση του δημοσίου χρέους των χωρών, λόγω των υψηλών επιτοκίων των κρατικών ομολόγων.
- Χρεοκοπία πολλών επιχειρήσεων με δυσμενή αποτελέσματα για την οικονομία των χωρών.
- Συγχωνεύσεις πολλών επιχειρήσεων ή μεταφορά των δραστηριοτήτων τους σε άλλες περιοχές του πλανήτη με διόγκωση ακόμη περισσότερο της ανεργίας.
- Κατάργηση όλων των κοινωνικών παρεμβάσεων με τη δικαιολογία της διατήρησης των θέσεων εργασίας.
- Έκρηξη των κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων με δυσάρεστες συνέπειες.

1.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Η οικονομική κρίση ξεκίνησε όταν οι τράπεζες, επειδή ήθελαν να έχουν μεγαλύτερη κερδοφορία, υποεκτίμησαν τους κινδύνους που ανελάμβαναν και επένδυσαν τα χρήματα των

---

³ Τσιακίρη Λ., (1991), «Η θεωρία των κρίσεων και η Ελληνική εμπειρία», Αθήνα, εκδόσεις ΑΤΕ Δ/ση Μελετών και Προγραμματισμού, σελ. 23.

καταθετών χορηγώντας όλο και περισσότερα δάνεια για να έχουν περισσότερα κέρδη καθώς από αυτά εισέπρατταν τόκους ενώ από τις καταθέσεις των επενδυτών πλήρωναν τόκους.

Στις ΗΠΑ και στην Αγγλία οι τράπεζες έδιναν δάνειο για την αγορά σπιτιού έως και 120% της αξίας του σπιτιού. Επιπλέον στις ΗΠΑ τα δάνεια χορηγούνταν χωρίς κανέναν έλεγχο της ικανότητας του δανειολήπτη για αποπληρωμή, με αποτέλεσμα να παρέχονται σε ανθρώπους που δεν είχαν καθόλου περιουσία, ή που δεν είχαν εισοδήματα και κατά συνέπεια δεν μπορούσαν να τα αποπληρώσουν. Αυτά τα δάνεια καλούνταν «subprime» και ήταν τα πρώτα που «έσκασαν» προκαλώντας ένα ντόμινο προβλημάτων στις τράπεζες.

Βέβαια, δεν ήταν μόνο τα στεγαστικά δάνεια προβληματικά αλλά πολλά άλλα δάνεια και επενδύσεις σε σύνθετα τραπεζικά προϊόντα τα οποία ονομάστηκαν «τοξικά» και που εν τέλει έχασαν τελείως την αξία τους και οδήγησαν σε πτώχευση και κλείσιμο κάποιες από τις μεγαλύτερες τράπεζες τόσο των ΗΠΑ όσο και του υπόλοιπου κόσμου.

Πώς όμως δημιουργήθηκε αυτό το πρόβλημα στις τράπεζες; Όταν άρχισαν τα στεγαστικά και τα τοξικά δάνεια να σκάνε το ένα μετά το άλλο, οι τράπεζες δεν είχαν ρευστότητα. Επιπλέον, οι τράπεζες επειδή δεν γνώριζαν ποιες έχουν πρόβλημα με τα τοξικά, έπαψαν να χρηματοδοτούν η μια την άλλη και ως αποτέλεσμα ήταν όλες οι τράπεζες να κόψουν τις χρηματοδοτήσεις.

Συνέπεια όλων αυτών ήταν να σταματήσουν να δίνουν δάνεια και να αυξάνουν τα επιτόκια των δανείων που είχαν μέχρι εκείνη τη στιγμή δώσει. Τα νοικοκυριά άρχισαν να δυσκολεύονται να πληρώσουν τις δόσεις τους για τα δάνεια και τις κάρτες με συνέπεια οι μεν τράπεζες να προχωρούν σε κατασχέσεις σπιτιών και αυτοκινήτων τα δε νοικοκυριά να περιορίζουν την κατανάλωσή τους γιατί δεν έχουν χρήματα.

Ταυτόχρονα οι τράπεζες διακόπτουν τη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων ή τους αυξάνουν τα επιτόκια. Οι επιχειρήσεις αρχίζουν να δυσκολεύονται στη λειτουργία τους, με αποτέλεσμα να προβαίνουν στη μείωση μισθών και υπαλλήλων ενώ άλλες, κάτω από αυτές τις πιέσεις αναγκάζονται να κλείσουν.

Από την άλλη μεριά, οι άνεργοι δεν έχουν εισόδημα πλέον για να καταναλώσουν και κατ' επέκταση για να αποπληρώσουν τα δάνεια που πήραν. Αυτή η μείωση στην κατανάλωση συνεχίζεται και έχει ως αποτέλεσμα να προκαλεί το κλείσιμο όλο και περισσότερων επιχειρήσεων που αδυνατούν πλέον να ανταποκριθούν στις ανάγκες τους, αλλά και να δημιουργεί προβλήματα και στις τράπεζες οι οποίες εξακολουθούν να περιορίζουν τα δάνεια.

Αντιλαμβανόμαστε λοιπόν πώς η οικονομική κρίση από τις τράπεζες έχει περάσει στην πραγματική οικονομία και στα νοικοκυριά. Αυτό όμως που πρέπει εδώ να επισημανθεί είναι το γεγονός ότι ένα πρόβλημα της αμερικανικής αγοράς ακινήτων μπόρεσε να επεκταθεί τόσο πολύ και να επηρεάσει αρνητικά τις οικονομίες της Ευρώπης και όλου του κόσμου. Αν αναλογιστεί κάποιος το άνοιγμα των οικονομιών, την ελεύθερη μετακίνηση των κεφαλαίων από ήπειρο σε ήπειρο και από χώρα σε χώρα καθώς και την ενοποίηση όλων των αγορών τότε εύκολα καταλήγει στο συμπέρασμα γιατί το πρόβλημα από μία χώρα επεκτάθηκε και έγινε παγκόσμιο. Αυτό που πρέπει να τονιστεί είναι ότι στα τοξικά τραπεζικά προϊόντα επένδυναν όχι μόνο αμερικανικές τράπεζες αλλά τράπεζες από όλο τον κόσμο καθώς επίσης και ασφαλιστικές εταιρείες, ασφαλιστικά ταμεία, εταιρείες επενδύσεων, επενδυτικές τράπεζες καθώς και ιδιώτες.

Η ελληνική οικονομία δεν θα μπορούσε να μείνει έξω από αυτή την οικονομική κρίση καθώς είναι μέρος της ευρωπαϊκής και της παγκόσμιας οικονομίας αλλά ταυτόχρονα όμως είναι και ελλειμματική. Το ελληνικό κράτος δανείζεται για να καλύψει τις ανάγκες του με αποτέλεσμα να έχει υψηλό δημόσιο χρέος και έλλειμμα συναλλαγών στο εξωτερικό. Η ελληνική οικονομία στηρίζεται κατά 50% στο Δημόσιο και σε τέσσερις βασικούς κλάδους: στις τράπεζες, στη ναυτιλία (που έχει καταρρεύσει παγκοσμίως), στην οικοδομή (που έχει παγώσει) και στον τουρισμό που παρουσιάζει κατά τόπους διακυμάνσεις. Όλοι οι άλλοι κλάδοι στηρίζονται πάνω σε αυτούς τους κλάδους και επιπλέον στο Δημόσιο και κανένας αυτή τη στιγμή δεν παράγει έσοδα. Ταυτόχρονα, η φοροδιαφυγή, η διαφθορά και η γραφειοκρατία έχουν καταδικάσει το δημόσιο τομέα που δυσκολεύεται να βοηθήσει σε περιόδους κρίσεως.

Τα επακόλουθα της οικονομικής κρίσης για τα ελληνικά νοικοκυριά είναι το κλείσιμο μεγάλου μέρους των επιχειρήσεων, η μείωση της κατανάλωσης και η αύξηση της ανεργίας. Μικρή ανακούφιση προσφέρει η μείωση των τιμών και του πληθωρισμού λόγω χαμηλής ζήτησης. Όμως οι αυξήσεις στους φόρους για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης επιδεινώνουν περισσότερο την κατάσταση.

1.3. ΑΙΤΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Οι αιτίες των οικονομικών κρίσεων προέρχονται συνήθως από τη δυναμική και συνεχώς νεωτεριστική επίδραση της λειτουργίας του συστήματος της αγοράς. Αυτό συμβαίνει, αν βέβαια η οικονομική και κοινωνική πολιτική δεν αντιδράσει εγκαίρως, διορθώνοντας τις ανεπιθύμητες οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις.

Το ανταγωνιστικό οικονομικό σύστημα της αγοράς δημιουργεί, σε συνδυασμό με την ατομική ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής, συνεχώς νέα προϊόντα, νέες οργανωτικές και παραγωγικές μεθόδους, ανακαλύπτει καινούργιες πρώτες ύλες και αναγκάζει συγχρόνως μία γρήγορη και αποτελεσματική προσαρμογή των οικονομικά ενεργούντων στις νέες παραγωγικές και οργανωτικές μεθόδους και εξελίξεις.

Η λειτουργία αυτή του οικονομικού και ανταγωνιστικά οργανωμένου συστήματος της αγοράς, αυξάνει μεν δυναμικά τις δυνατότητες ευημερίας μίας κοινωνίας, ταυτόχρονα όμως λειτουργεί και σαν τροχοπέδη της. Πιο συγκεκριμένα, να μεν εμπλουτίζεται η οικονομία και οι άνθρωποι με νέες παραγωγικές μεθόδους και αγαθά, όμως καταστρέφονται οι παλιοί παραγωγικοί τομείς με τις απαρχαιωμένες παραγωγικές δυνατότητες που είχαν και κατ' επέκταση και οι ανάλογες θέσεις εργασίας που παρείχαν.

Γι' αυτό είναι αναγκαία μία συνεχή, και ανάλογη των εκάστοτε εξελίξεων και αναγκών, θεσμική ή ακόμη και άμεση στις παραγωγικές διαδικασίες, κατά τη διάρκεια της μετάβασης από την παλιά στη νέα διάρθρωση της οικονομίας, παρέμβαση του κράτους. Αυτή η παρέμβαση του κράτους δεν είναι μόνον αναγκαία για να χρηματοδοτήσει και να ανακουφίσει τους άμεσα θιγόμενους από αυτές τις διαρθρωτικές αλλαγές της οικονομίας, αλλά και για να σταθεροποιήσει τη λειτουργία του συστήματος της αγοράς μη διακινδυνεύοντας έτσι τη λαϊκή εμπιστοσύνη σε αυτό.

Η παράλειψη και η μείωση αυτών των αναγκαίων κρατικών επεμβάσεων (παρεμβάσεων) τα τελευταία εικοσιπέντε χρόνια θεωρούμε ότι ήταν τα κύρια αίτια που οδήγησαν στη σημερινή χρηματοοικονομική και οικονομική κρίση.

Πιο συγκεκριμένα η οικονομική κρίση οφείλεται στους εξής παράγοντες:

- 1) Η τεράστια χρήση της τιτλοποίησης στεγαστικών δανείων (securitization): Με τη μείωση των επιτοκίων των στεγαστικών δανείων στις ΗΠΑ, στη Μεγάλη Βρετανία και στην Ευρωπαϊκή Ένωση, οι εμπορικές Τράπεζες χορήγησαν

αρχικά στεγαστικά δάνεια σε μεγάλο αριθμό πελατών. Η τιτλοποίηση δανείων έλαβε κυρίως τεράστιες διαστάσεις, διότι τα στελέχη των τραπεζών προκειμένου να εμφανίσουν βραχυπρόθεσμα κέρδη και να εισπράξουν τεράστια χρηματικά ποσά με τη μορφή «Bonus» χρησιμοποιούσαν αυτά τα εργαλεία⁴.

- 2) Η πτώση της αξίας των κατοικιών από το σπάσιμο της φούσκας των ακινήτων.
- 3) Η υπερβολική χρήση δανειακών κεφαλαίων από τα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις (Leverage): Τα χαμηλά επιτόκια αύξησαν υπερβολικά τον δανεισμό των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων και μείωσαν υπερβολικά την αποταμίευση. Έτσι όταν ξέσπασε η κρίση, ο υπερβολικός δανεισμός καθιστούσε απαγορευτική την περαιτέρω χρηματοδότηση με αποτέλεσμα πολλές επιχειρήσεις, ακόμη και κολοσσοί, να οδηγηθούν σε χρεοκοπία όπως και πάρα πολλά νοικοκυριά.
- 4) Στα χαρτοφυλάκια πολλών Ευρωπαϊκών Τραπεζών, και κυρίως στη Μεγάλη Βρετανία, υπήρχε μεγάλος αριθμός τοξικών ομολόγων που δεν εξυπηρετούνταν, με αποτέλεσμα να κινδυνεύσουν πολλές τράπεζες και ενώπιον του κινδύνου χρεοκοπίας να ζητήσουν κρατική συνδρομή με τη μορφή κρατικών εγγυήσεων. Ταυτόχρονα οι τράπεζες διέκοψαν τις χρηματοδοτήσεις σε ιδιώτες και επιχειρήσεις με αρνητικές συνέπειες για τους τελευταίους. Η κρίση μετατράπηκε σε βρόγχο για χιλιάδες επιχειρήσεις. Επηρέασε όλους τους κλάδους τις οικονομίας, με δυσάρεστα αποτελέσματα όπως μεγάλη αύξηση της ανεργίας, απολύσεις, συγχωνεύσεις επιχειρήσεων και χρεοκοπίες, σε πολλές χώρες η ανάπτυξη επιβραδύνεται ή καθίσταται αρνητική, το ΑΕΠ μικραίνει, ο δανεισμός πολλών κρατών γίνεται πολύ ακριβός ή αδύνατος και αυξάνει το δημόσιο χρέος.
- 5) Η πλημμελής διαβάθμιση των προϊόντων (Ομόλογα, Σύνθετα χρηματοοικονομικά προϊόντα κ.λπ.) ως προς τους επενδυτικούς κινδύνους, αλλά και των ιδίων των χρηματοοικονομικών εταιρειών (Επενδυτικές Τράπεζες, Εμπορικές Τράπεζες, Αμοιβαία Κεφάλαια, Επενδυτικές Εταιρείες) από τις αρμόδιες διεθνείς εταιρείες αξιολόγησης επενδυτικών κινδύνων.

---

⁴ <http://oikonomikanea.wordpress.com/2009/08/20/oikonomiki-krisi-aitia/>

- 6) Οι τεράστιες αμοιβές των στελεχών του Χρηματοοικονομικού τομέα (Τράπεζες, Ασφαλιστικές Εταιρείες, Επενδυτικές Εταιρείες κ.λπ.), με τη μορφή Bonus.
- 7) Η έλλειψη αυστηρού νομοθετικού πλαισίου, σχετικά με τον έλεγχο ολόκληρου του Παγκόσμιου Χρηματοοικονομικού Τομέα, και η υιοθέτηση αντίθετα των πλέον χαλαρών μορφών ελέγχου στη διακίνηση των κεφαλαίων.

1.4. ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Η αντιξοότητα και η αβεβαιότητα που υπάρχει στο διεθνές περιβάλλον λόγω οικονομικής κρίσης επιδρά δυσμενώς σχεδόν σε όλες τις οικονομίες, οι οποίες όμως διαφοροποιούνται κατά χώρα, ανάλογα με τις συνθήκες που επικρατούν σε καθεμιά και ανάλογα με την προσαρμοστικότητα και την αντοχή που αυτές επιδεικνύουν στους εξωγενείς κραδασμούς. Οι ιδιότητες αυτές εξαρτώνται από τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά κάθε οικονομίας. Θα μπορούσαμε λοιπόν να πούμε ότι τα χαρακτηριστικά στοιχεία που συνθέτουν την παρούσα οικονομική κρίση είναι τα εξής:

- 1) «Η ραγδαία άνοδος των τιμών της ενέργειας, των τροφίμων και άλλων βασικών εμπορευμάτων επιδρά δυσμενώς τόσο στον πληθωρισμό όσο και στην οικονομική δραστηριότητα διεθνώς διαβρώνοντας την αγοραστική δύναμη των εισοδημάτων, ιδιαίτερα των οικονομικά ασθενέστερων.
- 2) Η αρνητική αυτή επίδραση έχει επίσης αντίκτυπο και στη διεθνή ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, καθώς διατηρείται η απόκλιση από το μέσο πληθωρισμό στη ζώνη του ευρώ, με αρνητικές συνέπειες για τις προοπτικές της παραγωγής και της απασχόλησης.
- 3) Η σοβαρή αυτή απώλεια ανταγωνιστικότητας έχει συντελέσει και στη διεύρυνση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών⁵».

«Τα κύρια χαρακτηριστικά της οικονομικής κρίσης και ύφεσης στην χώρα μας υποστηρίζεται ότι αναφέρονται:

---

⁵ www.bankofgreece.gr/publications/currency.asp.

- στο έλλειμμα εμπιστοσύνης και αξιοπιστίας καθώς και
- στον πολυδιάστατο χαρακτήρα της και στο δίδυμο περιεχόμενό της (δημόσιο έλλειμμα και δημόσιο χρέος, εξωτερικό έλλειμμα και χρέος).

Όμως, κατά την άποψή μας η κατάσταση της ελληνικής οικονομίας σήμερα χαρακτηρίζεται ως αρκετά σοβαρή, με την έννοια ότι εκτός του δημόσιου ελλείμματος και του δημόσιου χρέους, πλήττεται και:

- 1) από την έντονη ανισοκατανομή του εισοδήματος,
- 2) την υψηλή ανεργία (12,1 τον Φεβρουάριο 2010 [605.000 άτομα] από 9,1% τον Φεβρουάριο 2009 με πραγματική ανεργία 18,1% [900.000 άτομα] και νέα ποσοτικά και ποιοτικά χαρακτηριστικά και σοβαρές αρνητικές προοπτικές για την δεκαετία 2010-2020 όπου το CEDEFOP προβλέπει την δημιουργία μόνο 107.000 νέων θέσεων εργασίας, αντί 450.000 νέων θέσεων εργασίας κατά την δεκαετία 2000-2010),
- 3) την τεχνολογική και καινοτομική κατάρρευση της παραγωγικής της βάσης⁶.

Η τρέχουσα οικονομική κρίση ξεκινάει από υπέρ - συσσώρευση κεφαλαίου, είτε τραπεζικού είτε χρηματιστηριακού που είναι όμως σε μεγάλο βαθμό εικονικό. Οι επιπτώσεις της είναι το ίδιο επώδυνες τόσο για την εργατική τάξη όσο και για τα λαϊκά στρώματα.

Σε οικονομίες όπως είναι αυτή της Ελλάδας, έχει επώδυνες επιπτώσεις και στα μεσαία στρώματα, στους εμπόρους δηλαδή στους αγρότες αλλά και στους επιστήμονες και αυτό εξηγείται γιατί με την πτώση της αγοραστικής δύναμης των μισθωτών περιορίζεται η συνολική κατανάλωση.

1.5. ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

«Το 2011 ήταν έτος ραγδαίας επιδείνωσης όλων των μακροοικονομικών μεγεθών της ελληνικής οικονομίας. Η απόδοση των μέτρων οικονομικής πολιτικής που υιοθετήθηκαν με

---

⁶ Ρομπόλης Σ., (2010), «Η κρίση της ελληνικής οικονομίας: Από το αδιέξοδο στην έξοδο», Αθήνα, εκδόσεις ΙΝ.Ε., σελ. 25.

στόχο την δημιουργία συνθηκών «εσωτερικής υποτίμησης» για την επίτευξη της δημοσιονομικής προσαρμογής και την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, είχε ως αποτέλεσμα την εμβάθυνση της ύφεσης και την έκρηξη της ανεργίας, σε πρωτόγνωρα επίπεδα για τη χώρα.

Πίνακας 1: ΑΕΠ 2005-2011, Προσέγγιση Δαπάνης, σε σταθερές αγοραίες τιμές 2005

	Ετήσιες εκατοστιαίες μεταβολές						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1. Ιδιωτική κατανάλωση	4,5	4,3	3,7	4	-1,3	-3,6	-7,1
2. Δημόσια κατανάλωση	1,1	2,3	7,6	-2,1	4,8	-7,2	-9,1
3. Ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου	-6,3	20,4	5,4	-6,7	-15,2	-15	-20,7
3.1. Κατασκευές	-7,8	22,7	-8,9	-12,7	-10	-12,2	-21,4
3.2. Εξοπλισμός	-4,8	15,6	37	1,3	-24	-20	-22,1
3.3. Λοιπές	-1,9	24,4	-10,2	-4,2	15,8	-7,1	-7
4. Εγχώρια τελική ζήτηση	1,7	7,0	4,7	0,7	-3,1	-6,3	-9,6
5. Αποθέματα και στατιστικές διαφορές	-0,3	0,5	1,6	1,2	-1,7	-1,3	-0,1
6. Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	2,5	3,1	6,9	3,0	-19,5	4,2	-0,3
7. Τελική ζήτηση	1,3	6,2	5,9	0,8	-8	-4,4	-7,2
8. Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	-1,5	8,2	14,6	3,3	-20,2	-7,2	-8,1
ΑΕΠ σε αγοραίες τιμές	2,3	5,5	3,0	-0,2	-3,2	-3,5	-6,9

	Συμβολή στη μεταβολή του ΑΕΠ (εκατοστιαίες μεταβολές)						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
1. Ιδιωτική κατανάλωση	3,2	3	2,6	2,8	-0,9	-2,7	-5,2
2. Δημόσια κατανάλωση	0,2	0,4	1,3	-0,4	0,9	-1,4	-1,7
3. Ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου	-1,5	4,2	1,3	-1,6	-3,4	-3	-3,6
3.1. Κατασκευές	-1	2,9	-1,3	-1,7	-1,2	-1,3	-2,1
3.2. Εξοπλισμός	-0,4	1,1	2,7	0,1	-2,4	-1,6	-1,4
3.3. Λοιπές	0	0,2	-0,1	0	0,1	-0,1	-0,1
4. Εγχώρια τελική ζήτηση	1,9	7,6	5,2	0,8	-3,5	-7,1	-10,6
5. Αποθέματα και στατιστικές διαφορές	-0,7	-0,1	1,1	-0,4	-2,8	0,4	1,3
6. Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	0,6	0,7	1,6	0,7	-4,7	0,8	-0,1

ΠΗΓΗ: ΙΝΕ ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, «Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση» Ετήσια έκθεση 2012

Το 2011, το ΑΕΠ έφθασε, σε τρέχουσες τιμές, τα 215.088 εκατ. ευρώ, ενώ το 2010, ήταν 227.318 εκατ. ευρώ. Σε σχέση με το 2010, το ΑΕΠ μειώθηκε κατά 6,9% (πραγματική μεταβολή). Πρόκειται για την τέταρτη διαδοχική μείωση του ΑΕΠ (-0,2 το 2008, -3,2% το 2009, -3,5% το 2010) το οποίο σωρευτικά είναι μειωμένο κατά 14,2%, σε σχέση με το 2007.

Από την πλευρά της δαπάνης, η μεταβολή αυτή του ΑΕΠ είναι το αποτέλεσμα των επιμέρους μεταβολών των μεγεθών που παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Συγκεκριμένα, η ιδιωτική κατανάλωση μειώθηκε κατά 7,1%, σε σταθερές τιμές, και συνέβαλε κατά 5,3 εκατοστιαίες μονάδες στην υποχώρηση του ΑΕΠ.

Η σημαντική μείωση της ιδιωτικής κατανάλωσης, όπως αποτυπώνεται στον παρακάτω πίνακα, και μάλιστα για τρίτο συνεχόμενο έτος, οφείλεται στην μείωση των εισοδημάτων λόγω της απώλειας θέσεων εργασίας, στην μείωση μισθών και συντάξεων καθώς και στην επιδείνωση του οικονομικού κλίματος με την αυξανόμενη ανησυχία και απαισιοδοξία για τις προοπτικές της απασχόλησης και τα μελλοντικά εισοδήματα⁷.

Πίνακας 2: Δείκτες καταναλωτικής ζήτησης

	2009	2010	2011
Όκος λιανικού εμπορίου	-9,3	-6,9	-8,7
Είδη διατροφής- ποτά- καπνός	-6,1	-5,5	-6
Ένδυση - υπόδηση	1,4	-11,7	-18,8
Έπιπλα - ηλεκτρικά είδη - οικιακός εξοπλισμός	-15,3	-12,7	-15,7
Βιβλία - χαρτικά - λοιπά είδη	-24	-4,32	-5,2
Νέες κυκλοφορίες Ι.Χ. επιβατικών αυτοκινήτων	-17,4	-37,2	-29,8
Δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στο λιανεμπόριο	-21,4	-26,4	-0,5

ΠΗΓΗ: Τράπεζα της Ελλάδος, «Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2011».

⁷ INE ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, «Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση» Ετήσια έκθεση 2012

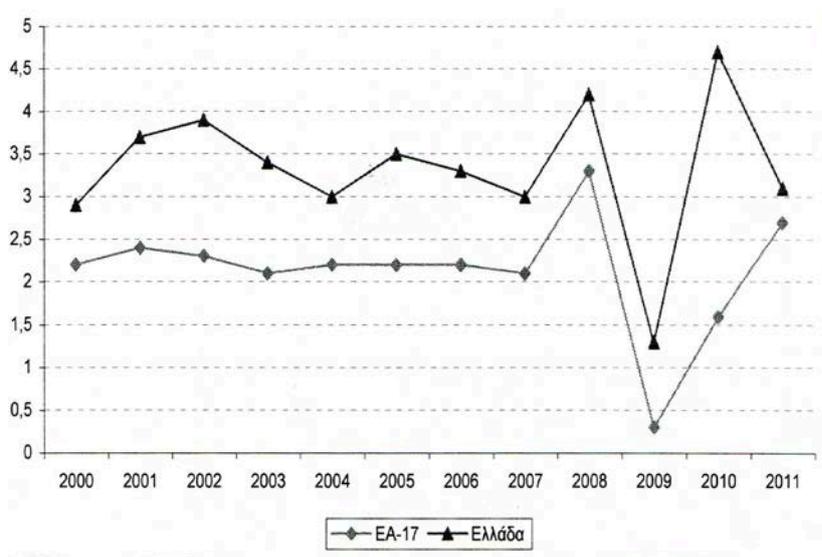
«Οι συνολικές ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου (δημόσιες και ιδιωτικές) μειώθηκαν κατά 20,7 %. Η μείωση αυτή προέρχεται από την μείωση των επενδύσεων σε κατοικίες κατά 23,6%, (-6,7 μονάδες συμβολή στη μείωση των συνολικών επενδύσεων), σε μέσα μεταφοράς κατά 38,9%, (-6,5 μονάδες συμβολή στην μείωση των συνολικών επενδύσεων) και σε έργα υποδομών κατά 19,1% (-5,4 μονάδες συμβολή στην μείωση των συνολικών επενδύσεων).

Το εξωτερικό ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών διαμορφώνεται ελλειμματικό στα 12.152 εκατ. ευρώ παρουσιάζοντας βελτίωση κατά 4.411 εκατ. ευρώ, σε σχέση με το 2010 που διαμορφώθηκε στα 16.563 εκατ. ευρώ.

Από την πλευρά της παραγωγής, το ΑΕΠ, το 2011, μειώθηκε σε όλους τους τομείς με εξαίρεση τον πρωτογενή.

Ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανόδου του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή το 2011 διαμορφώθηκε στο 3,1% από 4,7% το 2010, παρουσιάζοντας μία επιβράδυνση στο ρυθμό αύξησης των τιμών κατά περίπου 1,5%, ενώ και το μέσο ετήσιο επίπεδο του πυρήνα του πληθωρισμού παρουσιάζεται μειωμένο και διαμορφώνεται στο 1,7% από 3,0%, το 2010. Αντίστοιχα, ο μέσος ρυθμός ανόδου του ΕνΔΤΚ στις χώρες του ευρώ, διαμορφώθηκε στο 2,7%, από 1,6% το 2010, παραμένοντας σε πιο χαμηλά επίπεδα με τον αντίστοιχο στην Ελλάδα αν και η διαφορά τους περιορίζεται σημαντικά από τις 3,1 μονάδες το 2010 σε 0,4 μονάδες το 2011.

Διάγραμμα 1: Εξέλιξη Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή σε Ελλάδα και Ευρωζώνη

ΠΗΓΗ: ΙΝΕ ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, «Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση» Ετήσια έκθεση 2012

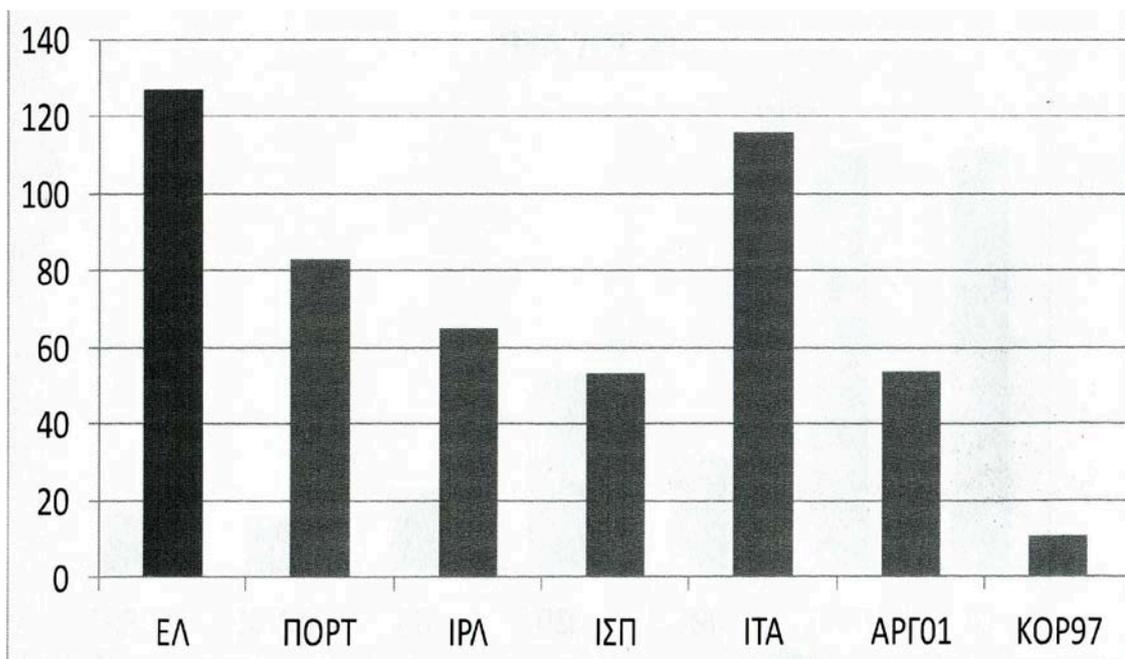
Όπως προκύπτει από την σύγκριση του ΕνΔΤΚ με τον ΕνΔΤΚ με σταθερούς φόρους η αύξηση του γενικού επιπέδου τιμών στην Ελλάδα είναι αποτέλεσμα κυρίως, της επίδρασης των έμμεσων φόρων και της αύξησης του κόστους μεταφοράς. Συνεπώς, προκύπτει ότι η ύπαρξη υψηλού πληθωρισμού που σε συνδυασμό με την συρρίκνωση του εισοδήματος των πολιτών μειώνει δραστικά την αγοραστική τους δύναμη, είναι αποτέλεσμα της οικονομική πολιτικής που ασκείται και ουσιαστικά αυτοϋπονομεύει τους στόχους της, διότι θέτει σε αμφισβήτηση τον πυρήνα της στρατηγικής της που είναι η επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων μέσω της διαδικασίας της «εσωτερικής υποτίμησης»⁸.

«Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από:

- Το υψηλό δημόσιο χρέος
- Το τεράστιο δημοσιονομικό έλλειμμα και
- Το μεγάλο έλλειμμα ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών,

όπως παρατηρούμε και από τα παρακάτω διαγράμματα.

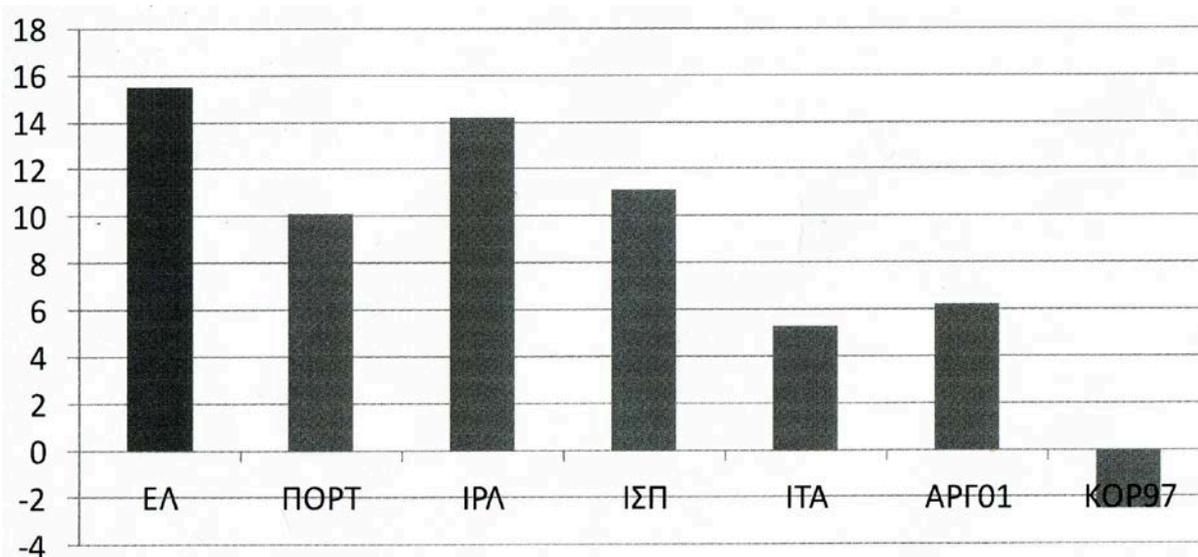
Διάγραμμα 2: Δημόσιο Χρέος το 2009 (% του ΑΕΠ)

ΠΗΓΗ: Τράπεζα της Ελλάδος, (2012), «Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα: αίτια και επιπτώσεις».

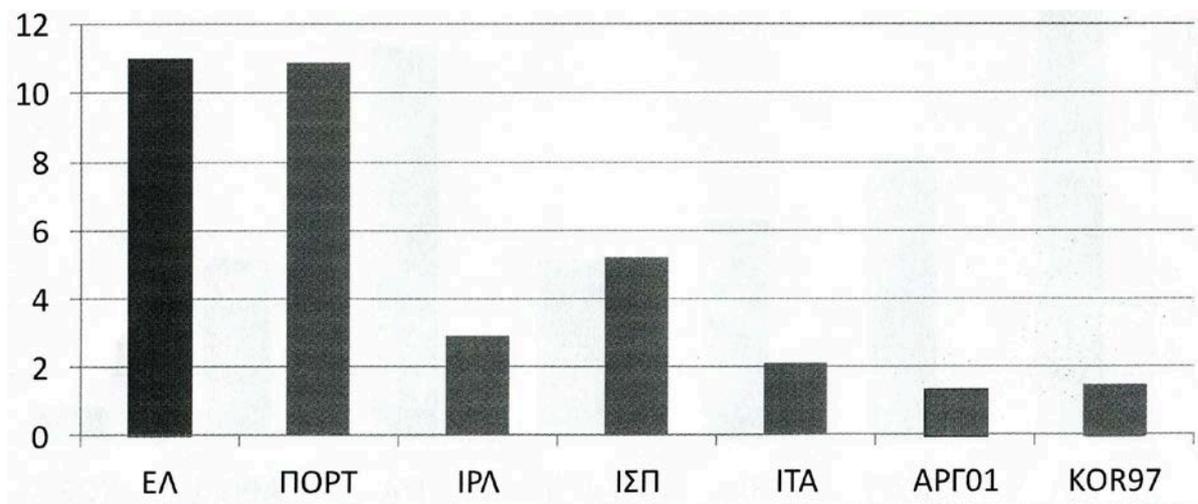
⁸ ΙΝΕ ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, «Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση» Ετήσια έκθεση 2012

Διάγραμμα 3: Δημοσιονομικό Έλλειμμα το 2009 (% του ΑΕΠ)

ΠΗΓΗ: Τράπεζα της Ελλάδος, (2012), «Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα: αίτια και επιπτώσεις».

Διάγραμμα 4: Έλλειμμα Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών το 2009 (% του ΑΕΠ)

ΠΗΓΗ: Τράπεζα της Ελλάδος, (2012), «Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα: αίτια και επιπτώσεις».

Οι γενεσιουργικές αιτίες αυτής της οικονομικής κρίσης είναι:

- Η προοδευτική απώλεια της δημοσιονομικής πειθαρχίας.

- Οι ανεπιθύμητες παρενέργειες εισαγωγής του κοινού νομίσματος
  - Ανεξέλεγκτη πιστωτική επέκταση
  - Οι υπερβολικές μισθολογικές απαιτήσεις
  - Η απώλεια της ανταγωνιστικότητας
- Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση (μετά την κατάρρευση της Lemans Brothers)⁹

Η λύση του ελληνικού προβλήματος είναι η γενναία αντιμετώπιση των διαρθρωτικών αδυναμιών και προβλημάτων της οικονομίας με την αναδιανομή του εισοδήματος, την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της εισφοροδιαφυγής και κυρίως την διαμόρφωση ενός νέου αναπτυξιακού και παραγωγικού μοντέλου που δεν θα σπαταλά τους παραγωγικούς του συντελεστές αλλά αντίθετα θα αξιοποιεί πλήρως τις δυνατότητές του, θα κατευθύνει οργανωμένα δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις σε σύγχρονες υποδομές, clusters (ολοκληρωμένα συμπλέγματα δραστηριοτήτων), νέους κλάδους παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας, ποιότητας και διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας και τελικά θα οδηγεί στην ερευνητική, καινοτομική, τεχνολογική, παραγωγική και αειφόρο ανάπτυξη με προσήλωση στην ενίσχυση του κοινωνικού κράτους¹⁰.

1.6. ΙΟΝΙΑ ΝΗΣΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων έχει συνολική έκταση 2.318 τ.χλμ, καλύπτει δε το 1,8% της συνολικής έκτασης της χώρας. Αποτελείται από τους Νομούς Κερκύρας, Λευκάδας, Κεφαλληνίας & Ιθάκης και Ζακύνθου και σύμφωνα με τη νέα διοικητική διαίρεση («Καποδίστριας») αποτελείται από 33 νέους δήμους και 6 κοινότητες, οι οποίες παρέμειναν για εθνικούς ή οικονομικούς λόγους. Η έδρα της Περιφέρειας βρίσκεται στην Κέρκυρα. Συνολικά η Περιφέρεια αριθμεί 32 νησιά μικρά και μεγάλα εκ των οποίων κατοικούνται μόνο τα 13.

---

⁹ Τράπεζα της Ελλάδος, (2012), «Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα: αίτια και επιπτώσεις».

¹⁰ ΙΝΕ ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, (2012), «Η Ελληνική οικονομία και η απασχόληση. Ετήσια έκθεση 2012», Αθήνα, σελ. 279.

Το ποσοστό των ορεινών εκτάσεων καλύπτει το 28,3% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας, των ημιορεινών το 35,8%, ενώ το 35,9% των εκτάσεων είναι πεδινές. Η Κεφαλληνία και η Ζάκυνθος έχουν εκτεταμένες ζώνες ημιορεινών εκτάσεων, 41,84% και 55,15% αντίστοιχα. Μεγάλο τμήμα ορεινών ζωνών έχει η Λευκάδα 62,25%, ενώ μεγάλα τμήματα πεδινών εκτάσεων διαθέτει η Κέρκυρα, το 68,32% περίπου της έκτασής της. Όλα τα νησιά έχουν πλούσια βλάστηση και το καθένα έχει μια ιδιαίτερη φυσικογεωγραφική ταυτότητα.

Όσο αναφορά με τον πληθυσμό της ανέρχεται σε 202.000 και αντιστοιχεί στο 1,9% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Ο αστικός πληθυσμός ανέρχεται στο 26% του συνολικού πληθυσμού (1991) και παρουσιάζει αυξητικές τάσεις σε σχέση με το 1981. Ο αγροτικός πληθυσμός στο 63% του συνολικού πληθυσμού και παρουσιάζει μικρή άνοδο, ενώ ο ημιαστικός πληθυσμός σταδιακά μειώνεται και φτάνει στο 11% του συνόλου.

Ο νομός Κέρκυρας συγκεντρώνει το 1,1% του πληθυσμού της χώρας, ο νομός Λευκάδας το 0,2% (είναι ο μικρότερος νομός της χώρας από άποψη πληθυσμού), ο νομός Κεφαλληνίας & Ιθάκης το 0,3% και ο νομός Ζακύνθου το 0,3% της χώρας.

Στην Περιφέρεια η γεωργία απορροφά περίπου 20.000 από τις 75.000 απασχολούμενους (ποσοστό 26,7%), ποσοστό πάνω από το 25% και σαφώς μεγαλύτερο από το αντίστοιχο της χώρας, παρουσιάζει όμως καθοδική τάση.

Η απασχόληση στη μεταποίηση εμφάνισε σαφή πτωτική τάση και έχασε σχεδόν 2.000 θέσεις εργασίας κατά την περίοδο 1991-97, ενώ από το 1997 και μετά συνεχώς χάνονται θέσεις εργασίας. Η υπόλοιπη απασχόληση, 43.000 άτομα ή ποσοστό 57,6% συγκεντρώνεται στον τριτογενή τομέα των υπηρεσιών.

Εντυπωσιακή άνοδο εμφανίζει το χονδρικό και λιανικό εμπόριο, ενώ απρόβλεπτη υπήρξε η μείωση της απασχόλησης στα εστιατόρια και ξενοδοχεία, η οποία όμως εξηγείται από την κάμψη του τουρισμού τα τελευταία χρόνια. Αυτή η κλαδική κατανομή της απασχόλησης στα Ιόνια Νησιά μπορεί στην ουσία να μην είναι ιδιαίτερα διαφωτιστική, γιατί ως περιοχή με υψηλό τουρισμό, γεωργία και εμπόριο καθώς και διάφορες συμπληρωματικές δραστηριότητες, δημιουργεί ευκαιρίες απασχόλησης και μάλιστα υπάρχει ενίοτε εκτεταμένη πολυαπασχόληση μεταξύ των κύριων τομέων δραστηριότητας (γεωργία, τουρισμός, κατασκευές).

Από την άλλη πλευρά το εργατικό δυναμικό του γεωργικού τομέα είναι αρκετά γηρασμένο (οι τρεις στους τέσσερις απασχολούμενους είναι άνω των 45 ετών) με

αποτέλεσμα να μην υπάρχει σοβαρός κίνδυνος εκροής εργαζομένων του γεωργικού τομέα προς άλλους τομείς, αλλά παράλληλα να υπάρχει δυσκολία προσέλκυσης νέων στον τομέα αυτό.

Το ποσοστό ανεργίας του εργατικού δυναμικού, αν και τα τελευταία έτη παρουσίασε αυξητική τάση, παραμένει σε σχετικούς όρους σταθερό. Επί του συνόλου των ανέργων, η ανεργία συγκεντρώθηκε:

- στους νέους, αν και σε χαμηλότερο βαθμό (23%) από το σύνολο της χώρας
- στις γυναίκες (7,6%) και
- στους νεοεισερχόμενους στην αγορά εργασίας,

ενώ περίπου ο ένας στους δύο άνεργους είναι μακροχρόνιος άνεργος (τουλάχιστον ένα έτος στην ανεργία).

Τα χαρακτηριστικά της ανεργίας υποδηλώνουν μικρό αριθμό προσλήψεων παρά την αύξηση των απολύσεων. Επιπλέον η συγκράτηση σχετικά χαμηλού ποσοστού ανεργίας στα Ιόνια, όπως και σε άλλες νησιώτικες περιφέρειες, προφανώς οφείλεται επίσης στην διάρθρωση της παραγωγής στις περιοχές αυτές. Οι μικρές οικογενειακές εκμεταλλεύσεις που κυριαρχούν σε όλους τους κλάδους της οικονομίας χαρακτηρίζονται από σχετική σταθερότητα στην απασχόληση, ενώ η συμμετοχή της αναδιαρθρούμενης μεταποίησης είναι σχετικά μικρή. Αυτά τα χαρακτηριστικά είναι συνεπή με τις παρατηρούμενες στην ανεργία εξελίξεις.

Είναι προφανές ότι τα ποσοστά αυτά της ανεργίας συνδέονται επίσης στενά με την κυρίαρχη θέση του εποχικού τουρισμού στην οικονομία των νομών της Περιφέρειας.

Η εποχικότητα της εγγεγραμμένης ανεργίας είναι ανάλογη με τον βαθμό της τουριστικής ανάπτυξης των νομών. Τους θερινούς μήνες, λόγω της τουριστικής δραστηριότητας και ανάλογα με το μέγεθός της, παρατηρούνται ελλείψεις προσωπικού και για το λόγο αυτό προσέρχονται στα νησιά της Περιφέρειας άτομα από άλλες περιοχές, ώστε να καλυφθεί η εποχιακή ζήτηση. Είναι πιθανόν τα άτομα αυτά όταν επιστρέφουν στην έδρα τους να εγγράφονται εκεί ως άνεργοι για την χειμερινή περίοδο. Στο βαθμό που τα άτομα αυτά τους χειμερινούς μήνες απασχολούνται στη γεωργία το πρόβλημα της εποχικότητας δεν είναι τόσο έντονο όσο αρχικά εμφανίζεται.

**Πίνακας 3: Ποσοστά ανέργων στο σύνολο του εργατικού δυναμικού χρονικής περιόδου
2003-2010 Περιφέρειας Ιονίων Νήσων**

ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ				
ΕΤΟΣ	Α Τρίμηνο	Β Τρίμηνο	Γ Τρίμηνο	Δ' Τρίμηνο
2003	16,8	10,3	6,9	13,8
2004	19,3	10,4	4,7	11,3
2005	12,8	8,4	5,4	7,8
2006	16,7	11,8	7,4	8,9
2007	13,9	8,6	4,4	9,3
2008	11,7	9,0	4,2	9,3
2009	14,1	8,4	5,1	11,4
2010	20,4	12,6	-	-

ΠΗΓΗ: ΕΛ.ΣΤΑΤ

1.7. Η ΚΕΡΚΥΡΑ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Η οικονομία του νησιού της Κέρκυρας βασίζεται κυρίως στον τουρισμό και στη γεωργία. Χιλιάδες τουρίστες κατακλύζουν το νησί της Κέρκυρας ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες κάθε χρόνο και το τουριστικό συνάλλαγμα αποτελεί το κυριότερο έσοδο των Κερκυραίων. Η ανάπτυξη του τουρισμού στο νησί διευκολύνθηκε ιδιαίτερα από τη συγκοινωνιακή σύνδεση (αεροπορική και πορθμειακή) η οποία συνδέεται με την αντίστοιχη αύξηση των τουριστικών εγκαταστάσεων.

Επιπρόσθετα, η μικρή απόσταση από την Ιταλία ενίσχυσε διαχρονικά την τουριστική κίνηση του νησιού, καθώς οι Ιταλοί είναι η εθνικότητα που προτιμά περισσότερο από κάθε άλλη ευρωπαϊκή εθνικότητα το νησί της Κέρκυρας για θερινές διακοπές.

Η οικονομία της Κέρκυρας βασίζεται κύρια στην τουριστική της «βιομηχανία», αλλά και στις βιοτεχνίες και υπηρεσίες, που εξαρτώνται από τον τουρισμό. Η τουριστική ανάπτυξη συνέπεσε με το σταδιακό κλείσιμο των παραδοσιακών βιομηχανιών του Νομού και τη μείωση του αριθμού των βιοτεχνιών παραγωγής παραδοσιακών προϊόντων (τυροκομία - αλλαντοποιία - αργυροχρυσοχοϊά κ.ά.). Συγχρόνως όμως δημιουργήθηκαν οι προϋποθέσεις ανάπτυξης οικογενειακής κυρίως μορφής βιοτεχνιών, με κατεύθυνση την τουριστική αγορά και κατανάλωση. Βασικός πόλος ανάπτυξης θεωρείται η πόλη της Κέρκυρας, η οποία αποτελεί παραδοσιακή «αγορά» όλου του νησιού.

Στοιχεία τουριστικού ενδιαφέροντος παρουσιάζονται από Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος μόνο σε επίπεδο Νομού. Ο Νομός Κέρκυρας διαθέτει τόσο καταλύματα όσο και κάμπινγκ. Ο Νομός διαθέτει το 44,5% των ξενοδοχείων της περιφέρειας, δηλαδή σχεδόν το μισό ξενοδοχειακό δυναμικό της Περιφέρειας γεγονός που αναδεικνύει την αυξημένη τουριστική ζήτηση του νησιού έναντι των υπολοίπων της Περιφέρειας. Για τα έτη 2008-2009 παρατηρείται πτώση της τάξης του 8,8% στις αφίξεις αλλοδαπών τουριστών ενώ τα έτη 2009 - 2010 παρατηρείται μία μικρή μείωση τόσο στον αριθμό των καταλυμάτων όσο και στον αριθμό των κάμπινγκ ωστόσο δε θεωρείται σημαντική για το συνολικό τουριστικό προφίλ του νησιού.

Η Κέρκυρα τα τελευταία δέκα χρόνια συγκεντρώνει περίπου το 88% των συνολικών διανυκτερεύσεων της Περιφέρειας προσελκύνοντας επίσης αυξανόμενο ποσοστό διανυκτερεύσεων αλλοδαπών από το 2004 και μετά. Κατέχει έτσι τη 2^η υψηλότερη αναλογία διανυκτερεύσεων αλλοδαπών, που είναι 27 διανυκτερεύσεις ανά κάτοικο, μετά το Νότιο Αιγαίο.

Πίνακας 4: Αφίξεις αλλοδαπών τουριστών στο αεροδρόμιο Κέρκυρας

	2008	2009	% μεταβολή
Αεροδρόμιο Κέρκυρας	816.473	744.225	- 8,8

ΠΗΓΗ: Υπουργείο Πολιτικής Αεροπορίας

Για να εξυπηρετήσει όλους αυτούς τους τουρίστες ο Νομός κατέχει το 55% των ξενοδοχείων και των κλινών της περιφέρειας. Αναφορικά δε με τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των ξενοδοχειακών μονάδων διαπιστώνεται ότι διαθέτει ξενοδοχεία 5 αστέρων ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό κατέχουν οι μεσαίες και χαμηλές κατηγορίες.

Πίνακας 5: Ξενοδοχειακό δυναμικό κατά κατηγορία έτους 2009

5*			4*			3*		
Ξενο- δοχεία	Δωμάτια	Κλίνες	Ξενο- δοχεία	Δωμάτια	Κλίνες	Ξενο- δοχεία	Δωμάτια	Κλίνες
20	3346	6423	96	10571	20212	194	13172	25227
14	2833	5397	54	6874	12844	86	6262	11890

2*			1*			ΣΥΝΟΛΟ		
Ξενο- δοχεία	Δωμάτια	Κλίνες	Ξενο- δοχεία	Δωμάτια	Κλίνες	Ξενο- δοχεία	Δωμάτια	Κλίνες
512	16633	31691	86	1786	3428	908	45508	86981
188	6394	12026	62	1304	2505	404	23667	44662

ΠΗΓΗ: Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, 2009

Η μέση πληρότητα των ξενοδοχείων είναι αρκετά υψηλή και κυμαίνεται ανάμεσα στο 70-80% και υπερβαίνει κατά 20 ποσοστιαίες μονάδες περίπου τη μέση πληρότητα σε επίπεδο χώρας. Το στοιχείο αυτό θα πρέπει να συνεκτιμηθεί με την υψηλή συγκέντρωση του τουρισμού στους θερινούς μήνες, γεγονός το οποίο δημιουργεί πρόβλημα υπερφόρτωσης των υποδομών και αυξάνει τις πιθανότητες υποβάθμισης του περιβάλλοντος και με τη μείωση της μέσης δαπάνης ανά τουρίστα.

Αντιλαμβανόμαστε λοιπόν ότι ο τουρισμός είναι ένα σημαντικό μέγεθος για το νησί και μάλιστα απασχολεί όχι μόνο όσους ασχολούνται με αυτόν αλλά και όλη την τουριστική

βιομηχανία που αναπτύσσεται γύρω από αυτόν. Έτσι υπάρχουν επιχειρήσεις οι οποίες παρουσιάζουν όλο και μεγαλύτερη αύξηση στον αριθμό τους σε αντίθεση με τις επιχειρήσεις μεταποίησης οι οποίες μειώνονται με αργούς όμως ρυθμούς.

Συγκεκριμένα το 2001 στην Κέρκυρα λειτουργούσαν 2070 επιχειρήσεις ενώ το 2011 5.500, καταγράφοντας αύξηση κατά 3430 επιχειρήσεων μέσα σε 10 χρόνια. Επίσης το 2012 καταγράφηκαν 6500 επιχειρήσεις, σημειώνοντας αύξηση κατά 1000 επιχειρήσεις από τον προηγούμενο χρόνο. Όμως πρέπει να τονίσουμε ότι αυτή η αύξηση θεωρείται πλασματική γιατί το 2012 καταγράφηκαν και τα ενοικιαζόμενα δωμάτια τα οποία δεν είχαν καταγραφεί τον προηγούμενο χρόνο. Έτσι δεν είμαστε σε θέση να αντιληφθούμε εάν και κατά πόσο επιχειρήσεις έχουν επηρεαστεί από την παρούσα οικονομική κρίση και έχουν κλείσει το τελευταίο διάστημα.

Ο οικονομικός ενεργός πληθυσμός στην πόλη της Κέρκυρας σύμφωνα με την απογραφή του 2001 είναι 14.433 άτομα ενώ ο οικονομικός μη ενεργός πληθυσμός είναι περισσότερος (16.477) με σαφή υπεροχή των μη οικονομικά ενεργών γυναικών.

Πίνακας 6: Οικονομικός ενεργοί και μη ενεργοί Νομού Κέρκυρας

	Οικονομικός ενεργοί				Οικονομικός μη ενεργοί
	Σύνολο	Απασχο- λούμενοι	Άνεργοι		
			Σύνολο	Από αυτούς νέοι	
Νομός Κέρκυρας	46.253	38.744	7.509	2.162	55.357

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ 2001

Το 14% των οικονομικός ενεργών στην πόλη της Κέρκυρας είναι άνεργοι. Από τους ανέργους το 53% αφορά γυναίκες, ενώ η νεανική ανεργία στο σύνολο των οικονομικός ενεργών ατόμων είναι 4,6%. Και στην νεανική ανεργία οι γυναίκες διαθέτουν ένα μικρό ποσοστιαίο προβάδισμα έναντι των νέων αποτελώντας το 52,7%.

Το κατά κεφαλή ΑΕΠ της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων ανήλθε το 2001 σε 11.650 ευρώ, δηλαδή στο 98,3% του πανελλαδικού μέσου όρου. Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων κατέλαβε το 2001 την 5^η θέση μεταξύ των 13 περιφερειών της χώρας. Μόνο ο Νομός Κέρκυρας με κατά κεφαλή ΑΕΠ 12.385 ευρώ, ξεπέρασε κατά 5% τον πανελλαδικό μέσο όρο και κατατάχθηκε στην 7^η θέση ανάμεσα στους 52 νομούς της Ελλάδας.

Τις τελευταίες δεκαετίες εμφανίζεται μια στροφή της περιφερειακής αλλά και τοπικής οικονομίας της Κέρκυρας προς τον τριτογενή τομέα, αφού αυξάνεται σημαντικά η συμμετοχή του τομέα αυτού στο συνολικό περιφερειακό ΑΕΠ, ενώ παρατηρείται μείωση των άλλων δύο τομέων της οικονομίας δηλ. του πρωτογενούς και του δευτερογενούς.

Ειδικότερα στην πόλη της Κέρκυρας η διάρθρωση των τριών παραγωγικών τομέων παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 7: Οικονομικώς ενεργός, μη ενεργός πληθυσμός και απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, 2001

	Οικονομικώς ενεργοί							Οικονομικώς μη ενεργοί
	Σύνολο	Απασχολούμενοι					Άνεργοι	
		Σύνολο	α' γενής	β' γενής	γ' γενής	Δεν δήλωσαν κλάδο δραστηριότητας		
Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	85.348	72.645	13.737	12.541	42.170	4.197	12.703	124.260
Νομός Κέρκυρας	46.042	38.532	6.062	6.051	23.803	2.616	7.510	65.039
Δήμος Κέρκυρας	18.009	15.516	321	2.300	11.769	1.126	2.493	23.523

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ 2001

Ως προς τις επιχειρήσεις στις οποίες δραστηριοποιείται ο τοπικός πληθυσμός, επίσημα στοιχεία σε επίπεδο Δήμου ή σε επίπεδο δημοτικής ενότητας της Κέρκυρας δεν υπάρχουν. Η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία παρέχει στοιχεία για το σύνολο του Νομού Κέρκυρας για το 2001 αλλά είναι πολύ δύσκολο επειδή δεν υπάρχουν ούτε στοιχεία επίσημα ούτε μελέτες από φορείς ή ιδιώτες που να μας δείχνουν το μέγεθος της δραστηριοποίησης καθώς και το αντικείμενό τους. Επιπλέον, στοιχεία δεν υπάρχουν ώστε να είμαστε σε θέση να καταγράψουμε ένα αντικειμενικό συμπέρασμα στο κατά πόσο η παρούσα οικονομική κρίση έχει πλήξει τις επιχειρήσεις και την οικονομική δραστηριότητα των κατοίκων του Νομού Κέρκυρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο:

ΟΙ ΜΜΕ

2.1. ΟΡΙΣΜΟΣ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Οι ΜΜΕ ασκούν ένα σπουδαιότατο ρόλο στην Ευρωπαϊκή και την Ελληνική οικονομία. Αποτελούν σχεδόν το σύνολο όλων των επιχειρήσεων, απασχολούν τα δύο τρίτα των εργαζομένων με ένα τζίρο που υπερβαίνει το 50% στο σύνολο του μη αγροτικού τομέα της οικονομίας¹¹.

Σύμφωνα με τη λογική μιας ενιαίας αγοράς χωρίς εσωτερικά σύνορα, κρίθηκε ότι η μεταχείριση που επιφυλάσσεται στις επιχειρήσεις πρέπει να βασίζεται σε μια δέσμη κοινών κανόνων. Η συνέχιση της προσέγγισης αυτής είναι ακόμα πιο απαραίτητη λόγω της μεγάλης αλληλεπίδρασης μεταξύ των εθνικών και κοινοτικών μέτρων υποστήριξης των πολύ μικρών, των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

Σε έκθεση την οποία υπέβαλε η επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στο Συμβούλιο του 1992, κατόπιν αιτήματος του Συμβουλίου «βιομηχανίας» της 28^{ης} Μαΐου 1990, η Επιτροπή πρότεινε τον περιορισμό του μεγάλου αριθμού ορισμών που χρησιμοποιούνται σχετικά με τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις σε κοινοτικό επίπεδο. Η σύσταση 96/280/ΕΚ της Επιτροπής της 3^{ης} Απριλίου 1996 στηριζόταν στο σκεπτικό ότι η ύπαρξη διαφορετικών ορισμών τόσο σε κοινοτικό όσο και σε εθνικό επίπεδο μπορεί να δημιουργήσει ανομοιογενείς καταστάσεις.

Έτσι, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή λαμβάνοντας υπόψη τα σύγχρονα δεδομένα πρότεινε την αναθεώρηση του αρχικού ορισμού των ΜΜΕ από την 1^η Ιανουαρίου 2005¹² και έκανε δεκτό έναν ορισμό των ΜΜΕ που λαμβάνει υπόψη του ποσοτικά κριτήρια που συσχετίζονται με τον αριθμό των απασχολούμενων, τον κύκλο εργασιών καθώς και κριτήρια που συσχετίζονται με την ανεξαρτησία των επιχειρήσεων¹³.

Ο επαναπροσδιορισμός αυτός του ορισμού των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) έγινε σε μια προσπάθεια διαχωρισμού μεταξύ των «ανεξάρτητων» (autonomous) και «συνεργαζόμενων» (partner) καθώς και «συνδεδεμένων» (linked) επιχειρήσεων, διαμέσου του επαναπροσδιορισμού των χρηματοοικονομικών ορίων και ως

---

¹¹ Χανδρινού Σ., (2005), «Εξέλιξη των ΜΜΕ στη χώρα μας. Εκτίμηση και σύγκριση της αποδοτικότητας και ευελιξίας των ΜΜΕ και των μεγάλων μεταποιητικών παραγωγικών μονάδων», Αθήνα, Μελέτες 57, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών ερευνών, σελ. 21.

¹² Σύσταση 2003/361/ΕΚ

¹³ Χανδρινού Σ., (2005), «Εξέλιξη των ΜΜΕ στη χώρα μας. Εκτίμηση και σύγκριση της αποδοτικότητας και ευελιξίας των ΜΜΕ και των μεγάλων μεταποιητικών παραγωγικών μονάδων», Αθήνα, Μελέτες 57, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών ερευνών, σελ. 21.

στόχο είχε να αποτρέψει επιχειρήσεις που δεν είναι ανεξάρτητες να επωφελούνται από τα προγράμματα στήριξης που παρέχει η ΕΕ για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Ειδικότερα, «η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρησιμοποιεί τους ακόλουθους ορισμούς για τις ΜΜΕ και τις πολύ μικρού μεγέθους επιχειρήσεις:

Μεσαίου μεγέθους επιχείρηση ορίζεται η επιχείρηση που έχει λιγότερους από 250 αμειβόμενους απασχολούμενους (επιχειρηματίας και μη αμειβόμενα μέλη των οικογενειών δεν συμπεριλαμβάνονται), καθώς επίσης ετήσιο κύκλο εργασιών που δεν υπερβαίνει τα 40 εκατ. ευρώ ή ισοζύγιο που δεν υπερβαίνει τα 27 εκατ. ευρώ. Σημειώνεται ότι τα ποσά του κύκλου εργασιών όσο και του τζίρου αναθεωρούνται κάθε τέσσερα χρόνια.

Μικρές επιχειρήσεις ορίζονται εκείνες που έχουν λιγότερους από 50 μισθωτούς απασχολούμενους και ένα τζίρο που δεν υπερβαίνει τα 7 εκατ. ευρώ ή ένα ισοζύγιο που δεν υπερβαίνει τα 5 εκατ. ευρώ.

Πολύ μικρές επιχειρήσεις ορίζονται εκείνες που έχουν λιγότερους από 10 μισθωτούς εργαζόμενους¹⁴».

Επιπλέον υπάρχει χωρισμός των επιχειρήσεων με 0 απασχολούμενους. Οι επιχειρήσεις με 0 εργαζόμενους είναι εκείνες στις οποίες εργάζεται μόνο ο επιχειρηματίας και τυχόν μη αμειβόμενα μέλη της οικογένειάς του. Πέραν των πιο πάνω, οι επιχειρήσεις πρέπει να είναι ανεξάρτητες, δηλαδή καμία επιχείρηση που δεν είναι ΜΜΕ δεν μπορεί να κατέχει πάνω από το 25% της επιχείρησης, μόνη ή από κοινού με άλλες μη ΜΜΕ.

«Στη χώρα μας ως ΜΜΕ ορίζονται από τη Νομισματική Επιτροπή της Τράπεζας της Ελλάδος οι επιχειρήσεις που έχουν το πολύ μέχρι 100 αμειβόμενους εργαζόμενους κατά μέσο όρο την τελευταία ζετία και ένα μέσο ετήσιο κύκλο εργασιών λιγότερο ή ίσο των 800 εκατ. ευρώ κατά την ίδια περίοδο. Για τις επιχειρήσεις εντάσεως κεφαλαίου, ΜΜΕ ορίζονται αυτές που έχουν μέχρι 50 αμειβόμενους εργαζόμενους.

Άλλοι ανεπίσημοι ορισμοί, που χρησιμοποιούν συνδικαλιστικές οργανώσεις των ΜΜΕ ή μελετητές, είναι η απασχόληση μέχρι 50 άτομα, ο τζίρος μέχρι 250 εκατ. ευρώ ή τα όρια τήρησης των βιβλίων Β' κατηγορίας του Κ.Β.Σ.¹⁵».

---

¹⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Ο νέος ορισμός των ΜΜΕ», εκδόσεις για τις επιχειρήσεις και τη βιομηχανία, σελ. 14.

¹⁵ Χανδρινού Σ., (2005), «Εξέλιξη των ΜΜΕ στη χώρα μας. Εκτίμηση και σύγκριση της αποδοτικότητας και ευελιξίας των ΜΜΕ και των μεγάλων μεταποιητικών παραγωγικών μονάδων», Αθήνα, Μελέτες 57, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών ερευνών, σελ. 21-22.

Πίνακας 8: Διάκριση Επιχειρήσεων

Κατηγορία Επιχειρήσεων	Αριθμός Εργαζομένων (αμετάβλητος)	Κύκλος Εργασιών	Συνολικός Ισολογισμός
Μεσαίες	< 250	< 50 εκατ. €	< 43 εκατ. €
Μικρές	< 50	< 10 εκατ. €	< 10 εκατ. €
Πολύ μικρές	< 10	< 2 εκατ. €	< 2 εκατ. €

Στην Ελλάδα, σύμφωνα με τον EOMMEX, θεωρούνται ως MME όσες επιχειρήσεις απασχολούν μέχρι 100 άτομα προσωπικό. Εάν λαμβάνονταν υπόψη ο ορισμός MME της Ε.Ε., θα περιλαμβανόταν σχεδόν όλες οι επιχειρήσεις, καθώς το 99% των επιχειρήσεων απασχολεί το πολύ 50 άτομα. Η MME στην Ελλάδα είναι συνήθως μια οικογενειακή επιχείρηση της οποίας η διοίκηση ταυτίζεται με την κυριότητα και η καθημερινή διαχείριση εξασφαλίζεται συνήθως από τον επιχειρηματία. Η Τράπεζα της Ελλάδος για λόγους χρηματοδότησης από το ειδικό κεφάλαιο της Ν.Ε. 197/11/78 χαρακτηρίζει ως μεταποιητική MME την επιχείρηση αυτή που το ανώτατο ύψος του μέσου κύκλου εργασιών της τελευταίας τριετίας δεν υπερβαίνει τα 2.500.000 ευρώ.

«Τα κριτήρια που εφαρμόζονται συνηθέστερα για τον ορισμό των μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι:

- 1) Η αξία του συνόλου του ενεργητικού.
- 2) Το μέγεθος του ιδίου κεφαλαίου.
- 3) Το συνολικό απασχολούμενο κεφάλαιο.
- 4) Το ετήσιο ύψος πωλήσεων (τζίρος – κύκλος εργασιών).
- 5) Ο αριθμός των απασχολουμένων.

Από αυτά τα κριτήρια ευρύτερη εφαρμογή, καθώς δεν επηρεάζεται από τον πληθωρισμό και είναι περισσότερο συγκρίσιμο και εύκολα μετρήσιμο, έχει το κριτήριο που αφορά τον αριθμό των απασχολουμένων μιας επιχείρησης.

Επίσης μια επιχείρηση μπορεί να χαρακτηριστεί ως μικρομεσαία όταν:

- Ελέγχει και επηρεάζει ένα μικρό μέρος της αγοράς.

➤ Η διοίκηση εξασκείται από τον ιδιοκτήτη προσωπικά¹⁶».

«Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τα κριτήρια που ορίζουν τότε μια επιχείρηση είναι μικρομεσαία είναι δύο:

1. ο αριθμός του προσωπικού και,
2. είτε ο κύκλος εργασιών, είτε τα όρια του συνόλου του ισολογισμού.

Αν και το κριτήριο του αριθμού των απασχολούμενων ατόμων παραμένει αναμφισβήτητα ένα από τα σημαντικότερα και πρέπει να θεωρείται ως βασικό, η θέσπιση ενός χρηματοοικονομικού κριτηρίου αποτελεί εξίσου αναγκαίο συμπλήρωμα προκειμένου να προσδιοριστεί η πραγματική σημασία και απόδοση μιας επιχείρησης καθώς και η θέση της σε σχέση με τους ανταγωνιστές της.

Ωστόσο, σύμφωνα πάντα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δεν είναι ευκαίιο να υιοθετηθεί ο κύκλος εργασιών ως αποκλειστικό χρηματοοικονομικό κριτήριο, κυρίως διότι οι επιχειρήσεις του τομέα του εμπορίου και της διανομής έχουν, από τη φύση τους, μεγαλύτερο κύκλο εργασιών από τις επιχειρήσεις του μεταποιητικού τομέα. Το κριτήριο του κύκλου εργασιών πρέπει επομένως να συνδυαστεί με το κριτήριο του συνολικού ισολογισμού, το οποίο αντικατοπτρίζει το συνολικό πλούτο μιας επιχείρησης, με δυνατότητα υπέρβασης του ενός από τα δύο αυτά κριτήρια¹⁷».

2.2. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΜΜΕ

Εκτός από το μέγεθός τους, οι ΜΜΕ κατέχουν και κάποια άλλα χαρακτηριστικά που τις κάνει να ξεχωρίζουν από τις μεγάλες επιχειρήσεις. Ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά, όπως η δυσκολία εξεύρεσης πόρων, σε σχέση με τη διοίκηση, με το ανθρώπινο δυναμικό αλλά και με τη χρηματοδότησή τους, καθορίζουν τις ΜΜΕ, ενώ παράλληλα τις διαχωρίζουν από τις μεγάλες επιχειρήσεις.

Ορισμένα από τα χαρακτηριστικά των Μικρομεσαίων επιχειρήσεων είναι τα εξής:

---

¹⁶ Πιπερόπουλος Π., (2008), «Επιχειρηματικότητα, Καινοτομία και Business Clusters», Αθήνα, εκδόσεις Σταμούλη, σελ. 115.

¹⁷ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 96/280/ΕΚ, Επίσημη Εφημερίδα αριθμός L 107 30/04/1996 σελ. 4-9.

- «είναι οικονομικά ευάλωτες λόγω περιορισμένων οικονομικών πόρων.
- Δεν είναι ικανές να εκμεταλλευτούν τις οικονομίες κλίμακας.
- Χαμηλή παραγωγικότητα που θα πρέπει να αποδοθεί στο χαμηλό βαθμό χρησιμοποίησης της σύγχρονης τεχνολογίας, στην ανεπαρκή οργάνωση και στην έλλειψη εφαρμογής σύγχρονων μεθόδων διοίκησης, διαχείρισης.
- Έχουν δυσκολία πρόσβασης στο τραπεζικό σύστημα και αυτό τις περιορίζει στην ανάπτυξη επενδυτικών προγραμμάτων μεγάλης εμβέλειας.
- Δεν χρησιμοποιούν στρατηγικό σχεδιασμό καθώς και άλλες τεχνικές σύγχρονης διοίκησης, όπως στρατηγικές συμμαχίες, μέτρηση ικανοποίησης πελατών κ.ά.
- Υστερούν στο μάρκετινγκ, στην ανάπτυξη εξαγωγικής δραστηριότητας στην αποτελεσματική χρήση εξωτερικών πηγών πληροφόρησης.
- Έχουν το πλεονέκτημα της επίπεδης ιεραρχίας.
- Έχουν υψηλά ποσοστά θνησιμότητας (50%) ιδιαίτερα κατά τα πρώτα έτη λειτουργίας τους.
- Έχουν ταχύτητα στη λήψη αποφάσεων, προσωπικές πελατειακές σχέσεις στη λήψη αποφάσεων και απασχόλησης¹⁸».

«Κάποια επιπλέον στοιχεία, χαρακτηριστικά των MME είναι τα παρακάτω:

- Η προσωποποιημένη διοίκηση (personalised management) της επιχείρησης. Ο ιδιοκτήτης / διαχειριστής μιας μικρής επιχείρησης είναι σε όλες τις περιπτώσεις υπεύθυνος για τις αποφάσεις της επιχείρησής του. Ένας τέτοιος βαθμός ανάμειξης στις αποφάσεις της επιχείρησης είναι πολύ πιθανό να σηματοδοτήσει την επιχειρηματική της κουλτούρα (business culture). Πολύ συχνά, η λειτουργία της επιχείρησης εξαρτάται αποκλειστικά από τον ιδιοκτήτη / διαχειριστή και στην πιθανότητα της απομάκρυνσής του από την επιχείρηση, θα έχει ως αποτέλεσμα την αποτυχία της επιχείρησης.
- Το μικρό μερίδιο αγοράς (small market share). Οι πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις, εξαιτίας του πολύ μικρού μεγέθους τους, δεν είναι σε θέση να επηρεάσουν ούτε την τιμή πώλησης των προϊόντων ή υπηρεσιών τους ούτε να

---

¹⁸ Μπλίκια Χρ.,(2008), «Η συμβολή των Δημοσίων Σχέσεων ως εργαλείο ανάπτυξης της MME», Αθήνα.

διαμορφώσουν την ποσότητα που παράγουν. Η δύναμη αγοράς που κατέχουν είναι μειωμένη, καθώς δεν αγοράζουν σε μεγάλες ποσότητες και έτσι αναγκάζονται να αγοράζουν σε μεγαλύτερη τιμή. Οι μικρές επιχειρήσεις πρέπει, λοιπόν, να πωλούν σε ακριβότερη τιμή και γίνονται λιγότερο ανταγωνιστικές. Γι' αυτό το λόγο, οι μικρές επιχειρήσεις πολύ συχνά ειδικεύονται σε συγκεκριμένες αγορές (niche markets).

- Η αφοσίωση των καταναλωτών (customer loyalty). Οι ΜΜΕ, ιδιαίτερα εκείνες που λειτουργούν σε συγκεκριμένες αγορές, αποκτούν συχνά ένα μικρό αλλά αφοσιωμένο αριθμό καταναλωτών. Σε μερικές περιπτώσεις που κάποιοι από αυτούς τους αφοσιωμένους καταναλωτές «εγκαταλείπουν» την επιχείρηση τότε η τελευταία μπορεί να αποτύχει να επιβιώσει.
- Η χρηματοδότηση (finance). Οι ΜΜΕ πολύ συχνά αντιμετωπίζουν δυσκολίες να συγκεντρώσουν χρήματα προκειμένου να μπορέσουν να επεκταθούν και η επιβίωσή τους είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις συναλλαγές των πελατών τους. Συχνά, εάν οι πελάτες της επιχείρησης αδυνατούν να αποπληρώσουν τα χρέη τους προς την επιχείρηση, η επιχείρηση αδυνατεί να επιβιώσει¹⁹.

«Οι ΜΜΕ στην Ελλάδα χαρακτηρίζονται από εσωστρέφεια, καθώς μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό από αυτές έχει εξαγωγική δραστηριότητα. Ο προσανατολισμός τους στην εσωτερική αγορά και η στενή τους σύνδεση με τις τοπικές κοινωνίες καθιστά την επιβίωσή τους συνάρτηση του εισοδήματος των εγχώριων καταναλωτών. Οι πολιτικές λιτότητας των τελευταίων ετών και η αποδόμηση του κοινωνικού κράτους συμπύεσαν το διαθέσιμο προς κατανάλωση εισόδημα. Η στήριξη της κατανάλωσης μέσω του τραπεζικού δανεισμού, που λειτούργησε ως αντίρροπη δύναμη, δείχνει να φτάνει στα όριά της, λόγω της υπερχρέωσης των νοικοκυριών.

Η ένταση του ανταγωνισμού, με την απελευθέρωση των αγορών και την είσοδο νέων καταστημάτων στην αγορά, όπως είναι τα πολυκαταστήματα, έχει οξύνει τις πιέσεις προς τις ΜΜΕ. Λόγω του μικρού τους μεγέθους, χαρακτηρίζονται από τεχνολογική υστέρηση, ενώ δεν έχουν τους αναγκαίους πόρους για να υιοθετήσουν τεχνολογικές καινοτομίες στην παραγωγή, πράγμα που θα τους επέτρεπε την παραγωγή διαφοροποιημένων προϊόντων. Συνεπώς, το άνοιγμα των αγορών και η ένταση του ανταγωνισμού οδηγούν στην πράξη σε επιτάχυνση της τάσης ολιγοπώλησης των επιμέρους αγορών.

---

¹⁹ http://www.imegsevee.gr/attachments/article/108/anagkwn_mikrwn_epixeirisewn.pdf

Ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο είναι, επίσης, το γεγονός ότι μεγάλο ποσοστό των ΜΜΕ είναι οικογενειακού χαρακτήρα. Η στήριξή τους, επομένως, ειδικά σε μια περίοδο οικονομικής κρίσης, επιβάλλεται και για λόγους κοινωνικής συνοχής²⁰».

Πρόσφατα, το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για τις ΜΜΕ²¹ αναγνώρισε τρία νέα χαρακτηριστικά των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων, τα οποία σχετίζονται με την επιχειρηματικότητα (entrepreneurship) των ΜΜΕ. Κομβικά στοιχεία στη δημιουργία και ανάπτυξη των ΜΜΕ αποτελούν:

- η γνώση (knowledge),
- ο αυξημένος ανταγωνισμός (competition) και
- η ποικιλία (variety) των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών.

«Η σύγχρονη οικονομική πραγματικότητα αποδίδει στον παράγοντα γνώση καθοριστικό ρόλο για την οικονομική ανάπτυξη είτε αυτή αναφέρεται σε επίπεδο επιχείρησης ή περιφέρειας ή χώρας. Με άλλα λόγια η οικονομική αυτή ανάπτυξη καθορίζεται από τις πηγές γνώσης που κατέχουν οι οικονομικές οντότητες (economic agents). Η ευρεία έννοια της γνώσης στα πλαίσια της οικονομικής θεωρίας χωρίζεται σε δύο κατηγορίες.

- 1) Η πρώτη κατηγορία σχετίζεται με τη γνώση που είναι κωδικοποιημένη (codified knowledge). Σε αυτή την κατηγορία περιλαμβάνεται όλη εκείνη η γνώση που μπορεί να μεταδοθεί με τη χρήση κάποιου εργαλείου, όπως π.χ. βιβλία, σεμινάρια, Internet, διδασκαλία.
- 2) Η δεύτερη κατηγορία γνώσης σχετίζεται με τη γνώση που σε μεγάλο βαθμό είναι ενσωματωμένη στην οικονομική οντότητα και δεν μπορεί να μεταδοθεί ή να διδαχθεί με τη χρήση κάποιου εργαλείου μάθησης. Η επαγγελματική εμπειρία, λόγου χάριν, ενός ατόμου αποτελεί τέτοιας μορφής γνώση²²».

---

²⁰ <http://www.syn.gr/programma/b15.htm>

²¹ SMEs Observatory, 2003

²² http://www.imegsevee.gr/attachments/article/108/anagkwn_mikrwn_epixeirisewn.pdf

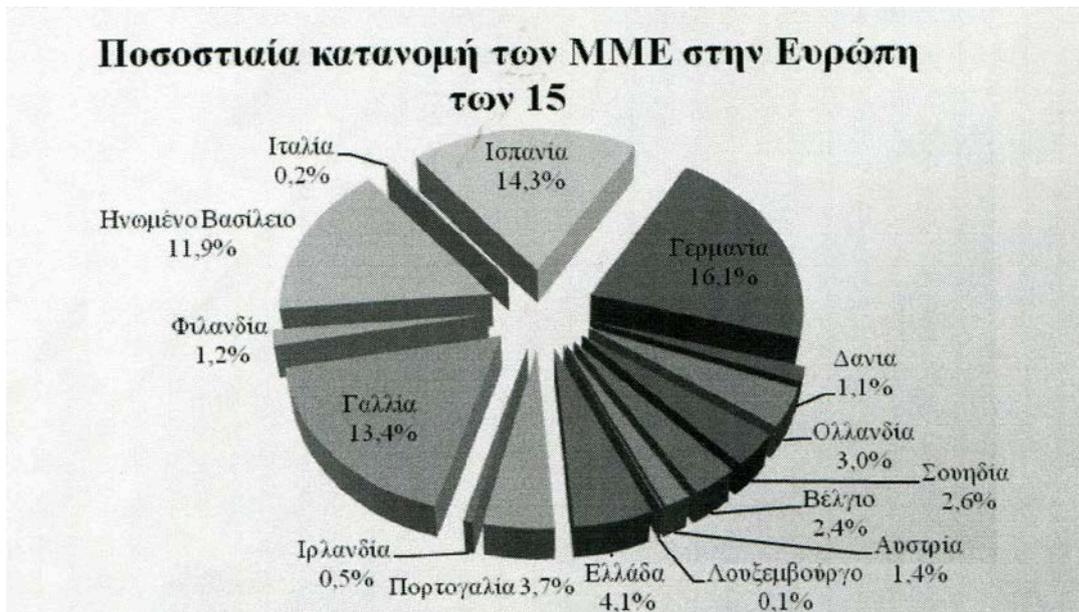
2.3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΜΕ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Αυξημένη βιβλιογραφία τονίζει ότι οι ΜΜΕ παίζουν ένα σημαντικό ρόλο στις οικονομίες των βιομηχανικών χωρών και ένα μεγάλο κομμάτι της ανάπτυξης προέρχεται από αυτές. Υπάρχει σημαντική εμπειρική μαρτυρία ότι το ποσοστό συμμετοχής των ΜΜΕ στην παραγωγή και την απασχόληση έχει αυξηθεί στις περισσότερες βιομηχανικές χώρες κατά τη διάρκεια της τελευταίας εικοσαετίας.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η σημαντικότητα των ΜΜΕ προκύπτει από το ποσοστό τους επί των συνολικών επιχειρήσεων στην Ευρώπη που ανέρχεται στο 95% και οι οποίες απασχολούν σχεδόν 95 εκατομμύρια άτομα, τα οποία με τη σειρά τους αποτελούν το 55% των θέσεων εργασίας στον ιδιωτικό τομέα.

Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζεται η κατανομή των ΜΜΕ στην Ευρώπη. Παρατηρούμε ότι η Γερμανία κατέχει την 1^η θέση στην Ε.Ε. με ποσοστό μικρομεσαίων επιχειρήσεων 16,1% ενώ η Ελλάδα καταλαμβάνει την 5^η θέση με ποσοστό 4,2%.

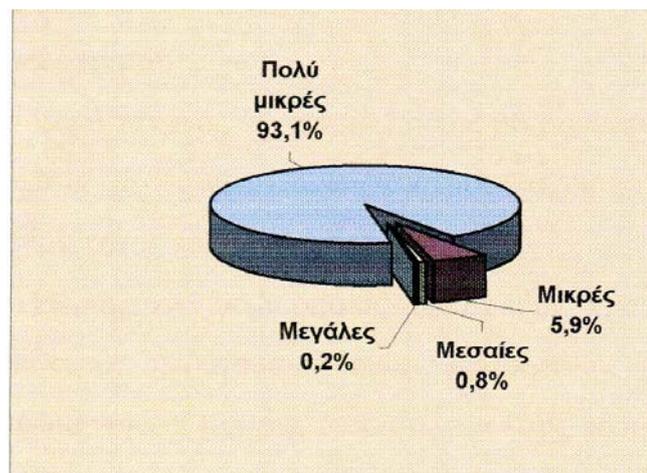
Διάγραμμα 5: Ποσοστιαία Κατανομή των ΜΜΕ στην Ευρώπη των 15

Πηγή: *Observatory of European SMEs, SMEs in Europe 2003.*

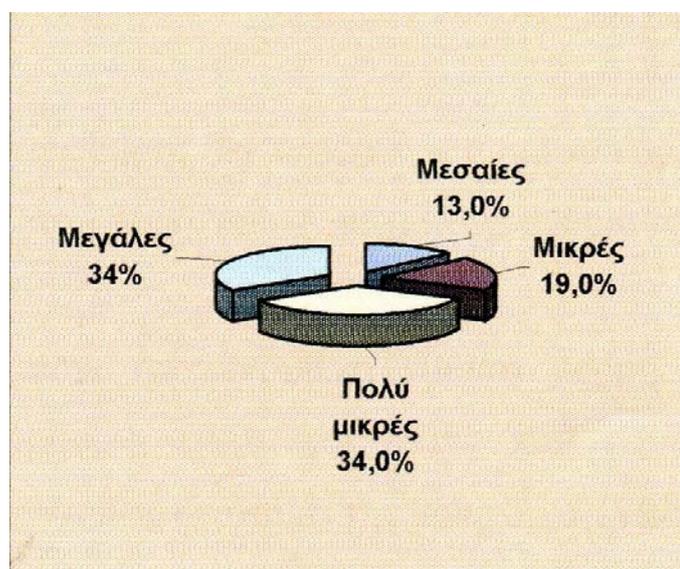
Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία του παρατηρητηρίου για τις Ευρωπαϊκές ΜΜΕ, σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε δεκαεννέα χώρες (Ευρώπη-19, μεταξύ των οποίων τα δεκαπέντε κράτη μέλη της Ε.Ε. και οι χώρες Ελβετία, Ισλανδία, Λιχτενστάιν, Νορβηγία), διαπιστώθηκε ότι στις χώρες αυτές δραστηριοποιούνται 20,5 εκατομμύρια επιχειρήσεις παρέχοντας εργασία σε 122 περίπου εκατομμύρια εργαζομένους. Το 93,1% των επιχειρήσεων είναι πολύ μικρές, το 5,9% είναι μικρές, το 0,8% είναι μεσαίες ενώ μόνο το 0,2% είναι μεγάλες επιχειρήσεις, όπως βλέπουμε και από το παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα 6: Κατανομή επιχειρήσεων στην Ευρώπη το 2005.

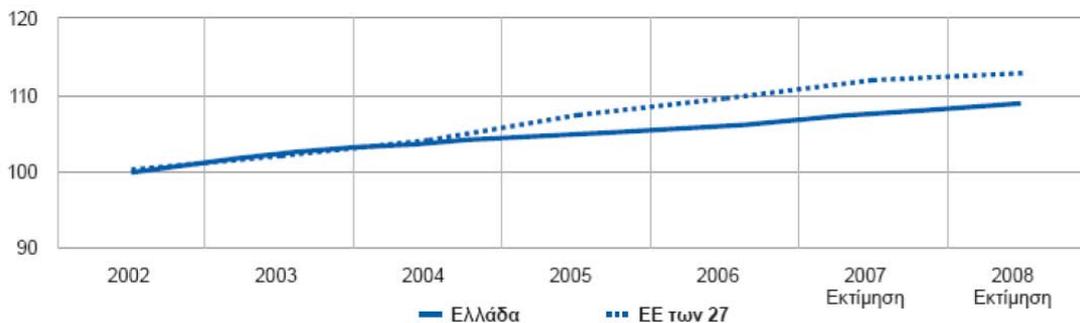
Επίσης οι ΜΜΕ απασχολούν τα 2/3 του συνολικού αριθμού εργαζομένων στον ιδιωτικό και μη πρωτογενή τομέα στις Ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, ενώ μόνο το 1/3 των θέσεων εργασίας παρέχεται από τις μεγάλες επιχειρήσεις, όπως παρατηρούμαι και από το παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα 7: Κατανομή απασχόλησης ανά κατηγορία επιχείρησης στην Ευρώπη

Όσο αναφορά τον αριθμό των επιχειρήσεων τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ε.Ε., παρατηρώντας το παρακάτω διάγραμμα διαπιστώνεται ότι από το 2002 έως το 2008 ο αριθμός των ΜΜΕ στην Ελλάδα αυξήθηκε κατά 8%, δηλαδή λιγότερο από τη μέση αύξηση που πραγματοποιήθηκε στην Ε.Ε. (13%). Η καθαρή αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων αφορούσε ιδιαίτερα την ομάδα των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

Διάγραμμα 8: Οι ΜΜΕ σε Ελλάδα και Ε.Ε.

ΠΗΓΗ: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Κατά το έτος 2008, όπως βλέπουμε και από τον παρακάτω πίνακα, διαπιστώνουμε ότι ο τομέας των ΜΜΕ στην Ελλάδα έχει μικρής κλίμακας δομή. Το ποσοστό των πολύ μικρών επιχειρήσεων είναι μεγαλύτερο από τον μέσο όρο της Ε.Ε. Οι ελληνικές πολύ μικρές επιχειρήσεις απασχολούν περισσότερο προσωπικό (58%) από τη μέση ευρωπαϊκή πολύ μικρή επιχείρηση (30%). Κατά συνέπεια, η συμβολή όλων των ΜΜΕ στην απασχόληση είναι υψηλότερη στην Ελλάδα (87%) σε σχέση με την Ε.Ε. (67%). Επιπλέον, η συμβολή των ΜΜΕ στην προστιθέμενη αξία επίσης ξεπερνά τον μέσο όρο της Ε.Ε. (73% έναντι 58% αντίστοιχα).

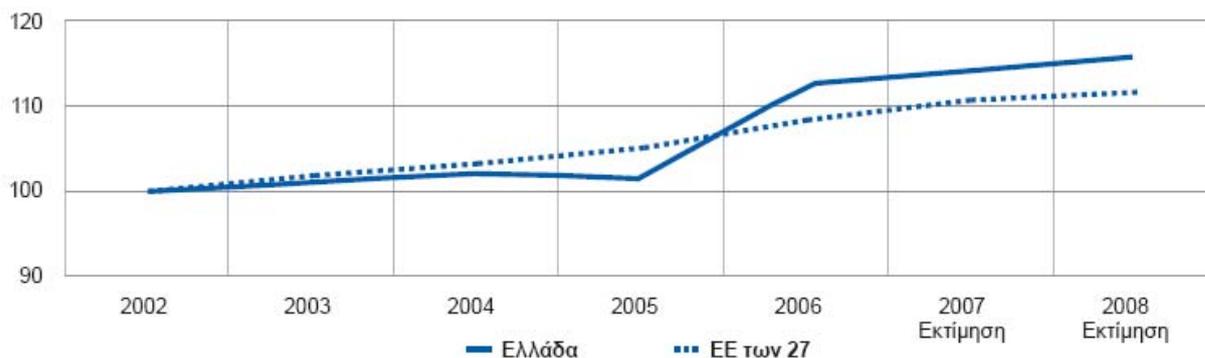
Πίνακας 9: Οι επιχειρήσεις σε Ελλάδα και Ευρώπη-27 κατά το 2008

	ΕΛΛΑΔΑ		ΕΥΡΩΠΗ -27
	ΑΡΙΘΜΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
Πολύ μικρές	820.021	96,5	91,8
Μικρές	25.789	3,0	6,9
Μεσαίες	3.579	0,4	1,1
ΜΜΕ	849.389	99,9	99,8
Μεγάλες	431	0,1	0,2
ΣΥΝΟΛΟ	849.820	100,00	100,00

ΠΗΓΗ: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Την περίοδο 2002-2008, η απασχόληση στις ελληνικές ΜΜΕ αυξήθηκε κατά 15%, δηλαδή πάνω από τον μέσο όρο της Ε.Ε. του 12%. Σε γενικές γραμμές, η απασχόληση αυξήθηκε στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και μειώθηκε στις μεγάλες επιχειρήσεις. Η σημαντικότερη αύξηση καταγράφηκε το 2006.

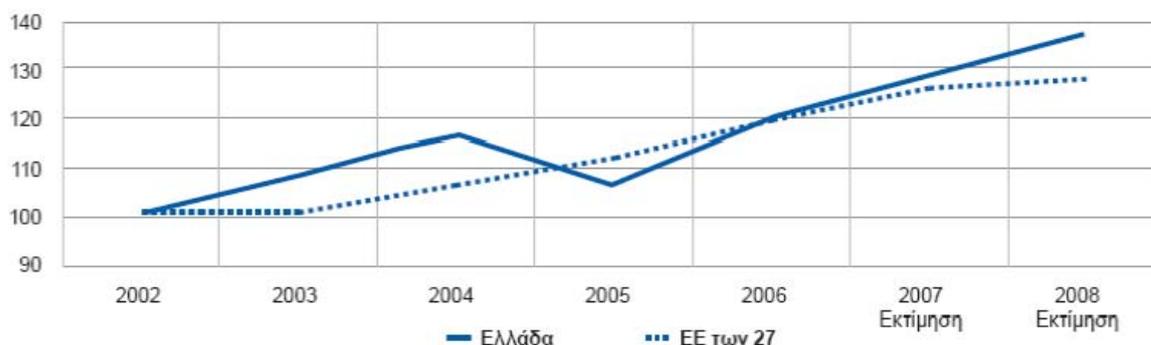
Διάγραμμα 9: Η απασχόληση στις ΜΜΕ σε Ελλάδα και ΕΕ των 27

ΠΗΓΗ: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Αναφορικά με την προστιθέμενη αξία των ΜΜΕ, όπως παρατηρούμε και από το παρακάτω διάγραμμα, παρουσίασε διακυμάνσεις με συνολική αύξηση κατά 37%, η οποία υπερβαίνει τον μέσο όρο της ΕΕ του 28%.

Διάγραμμα 10: Η Προστιθέμενη αξία των ΜΜΕ σε Ελλάδα και ΕΕ των 27

ΠΗΓΗ: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Τα παραπάνω στοιχεία αναδεικνύουν την δυναμική και την σημασία των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων στην ελληνική οικονομία, αλλά και την ιδιαίτερη βαρύτητα της υπογραφής των φορέων εκπροσώπησής τους στις συλλογικές συμβάσεις εργασίας.

2.4. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΜΜΕ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στην Ελλάδα ο ρόλος των ΜΜΕ αποκτά ιδιαίτερη σημασία γιατί, όπως αποτυπώνεται από τον επιχειρηματικό χάρτη της Ελλάδας από την επίσημη απογραφή του 2002²³ οι πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις αποτελούν το 98% των συνολικών επιχειρήσεων.

Πιο συγκεκριμένα, όπως φαίνεται από τον παρακάτω πίνακα, το σύνολο σχεδόν των ελληνικών επιχειρήσεων (το 96%) απασχολούν έως 4 εργαζόμενους, το 2% των επιχειρήσεων απασχολούν έως 9 άτομα, ενώ οι υπόλοιπες υποκατηγορίες που συμπληρώνουν το χάρτη των ΜΜΕ και απασχολούν από 10-250 άτομα ανέρχονται στο 2% του συνόλου των επιχειρήσεων.

Πίνακας 10: Κατανομή μεγέθους Ελληνικών Επιχειρήσεων

Αριθμός Εργαζομένων	Αριθμός Επιχειρήσεων	Ποσοστό
0 έως 4	844.917	96%
5 έως 9	17.713	2%
10 έως 19	8.588	1%
20 έως 29	2.908	0,40%
30 έως 49	2.335	0,20%
50 έως 99	1.534	0,20%
100 και άνω	1.323	0,20%
ΣΥΝΟΛΟ	879.318	100%

ΠΗΓΗ: ΕΛ. ΣΤΑΤ. απογραφή επιχειρήσεων 2002

²³ ΕΛ.ΣΤΑΤ. 2002

Σύμφωνα με την Eurostat το 2003, μια τυπική ευρωπαϊκή επιχείρηση απασχολεί έως 7 υπαλλήλους, συμπεριλαμβανομένου και του ιδιοκτήτη. Αντίθετα η ελληνική πραγματικότητα αποκαλύπτει ότι το μέσο μέγεθος της απασχόλησης μιας ελληνικής επιχείρησης μόλις που αγγίζει τους 2 εργαζόμενους. Το μικρό μέγεθος των ελληνικών επιχειρήσεων μπορεί επίσης να αποτυπωθεί από τα αποτελέσματα των συνολικών κύκλων εργασιών τους, όπως παρατηρούμαι και από τον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 11: Κατανομή Κύκλου Εργασιών ελληνικών επιχειρήσεων

Κύκλος Εργασιών (σε εκ. €)	Αριθμός επιχειρήσεων	Ποσοστό
0 - 0,15	743.817	85%
0,15 - 0,3	61.910	7%
0,3 - 0,5	28.852	3%
0,5 - 1,5	30.123	3,30%
1,5 - 5	10.399	1,20%
5 - 15	2.867	0,4 %
15 - 50	1.003	0,10%
50 - 100	196	0,02%
100 +	203	0,02%
ΣΥΝΟΛΟ	879.377	100%

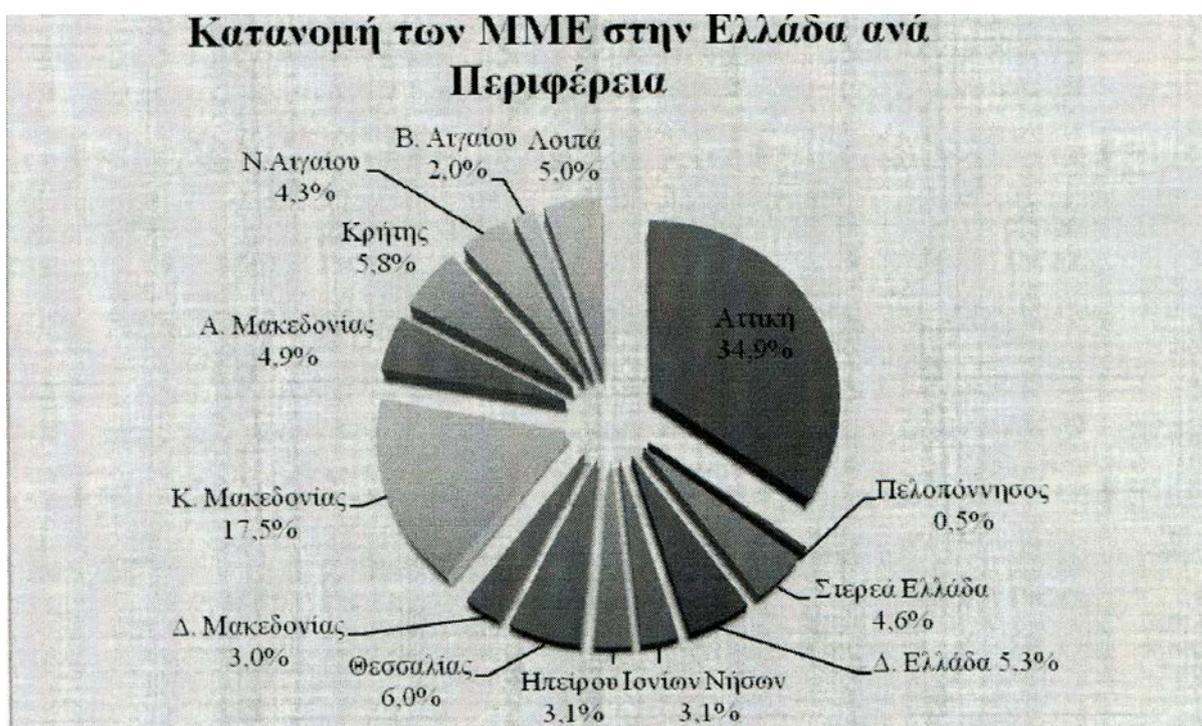
ΠΗΓΗ: ΕΛ. ΣΤΑΤ. απογραφή επιχειρήσεων 2002

Στο σύνολο των επιχειρήσεων το 92% παρουσιάζει συνολικό κύκλο εργασιών μέχρι 0,3 εκατομμύρια ευρώ. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι επιχειρήσεις των οποίων ο κύκλος εργασιών είναι παραπάνω από 1,5 εκατομμύρια ευρώ είναι σε ποσοστό επί του συνόλου των επιχειρήσεων μικρότερες από 2%.

Σε επίπεδο περιφέρειας, η κατανομή των ΜΜΕ φαίνεται να είναι εξαιρετικά άνιση, όπως βλέπουμε και από το παρακάτω διάγραμμα. Η περιφέρεια Αττικής συγκεντρώνει το 34% του συνόλου των ΜΜΕ και ακολουθεί δεύτερη και με μεγάλη διαφορά η περιφέρεια της Κ. Μακεδονίας με ποσοστό 17,5%. Η πιο σημαντική αιτία για τη συγκέντρωση των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων σε αυτές τις περιφέρειες έγκειται στο γεγονός ότι σε αυτές τις δύο περιφέρειες περιλαμβάνονται και οι δύο μεγαλύτερες πόλεις της χώρας, Αθήνα και Θεσσαλονίκη. Ακολουθούν με πολύ μικρότερα ποσοστά οι περιφέρειες Θεσσαλίας, Κρήτης

και Δυτικής Ελλάδας, με ποσοστά που κυμαίνονται από 6,0% έως 5,3% και, όπως και προηγουμένως, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η Λάρισα, το Ηράκλειο και η Πάτρα, αντίστοιχα, συμπεριλαμβάνονται σε αυτές τις περιφέρειες. Η μικρότερη συμμετοχή των ΜΜΕ σε επίπεδο περιφέρειας παρατηρείται από την περιφέρεια Πελοποννήσου με ποσοστό 0,5%. Στις υπόλοιπες περιφέρειες της Ελλάδας οι ΜΜΕ παρουσιάζουν ποσοστά από 5,0 % έως 2,0%.

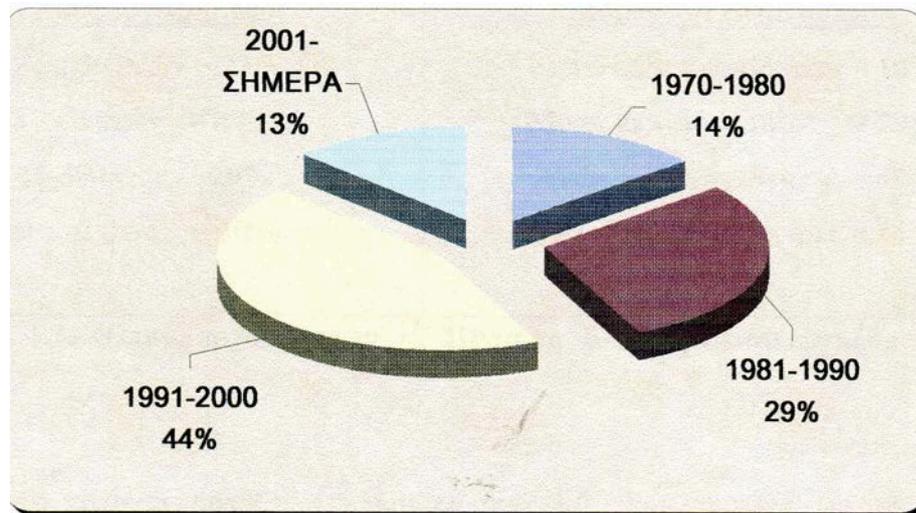
Διάγραμμα 11: Κατανομή των ΜΜΕ στην Ελλάδα ανά Περιφέρεια

ΠΗΓΗ: ΕΛ. ΣΤΑΤ. απογραφή επιχειρήσεων 2002

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Εθνικής Έρευνας Μαρτίου 2003 στον τομέα των ΜΜΕ, στο πλαίσιο του e-Business forum, οι ΜΜΕ στην Ελλάδα είναι στην πλειοψηφία τους Α.Ε. Επίσης, στην ίδια έρευνα παρατηρείται τάση επιβράδυνσης ή στασιμότητας στην ίδρυση επιχειρήσεων, αφού το 14% των επιχειρήσεων έχουν έτος ίδρυσης κατά την περίοδο 1970-1980, το 29% ιδρύθηκε κατά την περίοδο 1981-1990, το 44% ιδρύθηκε κατά την περίοδο 1991 – 2000. το ποσοστό των νέων επιχειρήσεων με έτος ίδρυσης από το 2001 έως και σήμερα ανέρχεται σε 13%, όπως παρατηρούμαι και από το παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα 12: Έτος ίδρυσης επιχειρήσεων χρονικής περιόδου 1970 έως σήμερα

ΠΗΓΗ: *e-business forum, Εθνική Έρευνα Μαρτίου 2003*

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η κλαδική σύνθεση των ΜΜΕ στην Ελληνική Επικράτεια. Σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα, όπου η ανάλυση της κατανομής γίνεται με βάση το μέγεθος της απασχόλησης, οι ΜΜΕ διαχρονικά συγκεντρώνονται ως επί το πλείστον στον Τριτογενή τομέα της Οικονομίας, ακολουθεί ο Δευτερογενής τομέας και τελευταίος ο Πρωτογενής.

Πιο συγκεκριμένα, ο Τριτογενής Τομέας της οικονομίας διαχρονικά παρουσιάζει αύξηση, ενώ αντίθετα ο Δευτερογενής, με εξαίρεση τις κατασκευές, και ο Πρωτογενής τομέας της οικονομίας παρουσιάζουν μείωση.

Σε ότι αφορά στον Τριτογενή τομέα, οι πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις διαχρονικά φαίνεται να αυξάνουν τη συμμετοχή τους στους κλάδους του Χονδρικού και Λιανικού Εμπορίου και των Ξενοδοχείων και Εστίασης. Οι υπόλοιποι κλάδοι που συγκαταλέγονται στον Τριτογενή Τομέα παρουσιάζουν μια σταθερότητα στη διάρκεια του χρόνου και ειδικά τη διετία 2004-2005.

Η συμμετοχή των ΜΜΕ στον Δευτερογενή τομέα παρουσιάζει μείωση τη διετία 2004-2005 σε σχέση με τη διετία 2000-2001. Ο κλάδος των κατασκευών είναι ο μοναδικός που φαίνεται να παρουσιάζει αύξηση διαχρονικά. Οι υπόλοιποι κλάδοι παρουσιάζουν αυξομειώσεις.

Ο Πρωτογενής τομέας παρουσιάζει σημαντική μείωση διαχρονικά όσον αφορά στο επίπεδο απασχόλησης των ΜΜΕ και κατά συνέπεια τις ίδιες τις ΜΜΕ.

Πίνακας 12: Κλαδική σύνθεση των ΜΜΕ με βάση τα ποσοστά απασχόλησης

Απασχόληση	2000	2001	2004	2005
Πρωτογενής τομέας	18,0	16,1	12,5	12,4
Δευτερογενής τομέας	23,3	23,0	22,4	22,4
Ορυχεία και Λατομεία	0,5	0,5	0,3	0,4
Μεταποιητικές Βιομηχανίες	14,5	14,1	13,1	12,8
Ηλεκτρισμός - Φυσικό αέριο	0,9	0,9	0,9	0,9
Κατασκευές	7,4	7,5	8,1	8,3
Τριτογενής τομέας	58,7	60,9	65,0	65,2
Χονδρικό & Λιανικό εμπόριο	16,8	17,2	17,5	17,8
Ξενοδοχεία και εστίαση	6,2	6,6	6,4	6,8
Μεταφορές & Αποθήκευση	6,1	6,3	6,2	6,2
Χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί	2,3	2,6	2,6	2,6
Άλλοι	27,3	28,2	32,3	32,3

ΠΗΓΗ: Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα 2007-2013»

«Η οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας εξαρτάται από πολλούς παράγοντες που ανάμεσά τους είναι η συνολική παραγωγικότητα εισροών, η τεχνολογική ανάπτυξη, οι συνθήκες γραφειοκρατίας, η ασκούμενη οικονομική πολιτική κ.λπ. Λαμβάνοντας όμως υπόψη τη σύνθεση όχι μόνο της ελληνικής οικονομίας αλλά και της ευρωπαϊκής πραγματικότητας, η συνδρομή των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων είναι από τους πιο σημαντικούς παράγοντες που διαμορφώνουν τα επίπεδα παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας μιας ευρωπαϊκής χώρας.

Παρόλο, λοιπόν, που ο ρυθμός αύξησης της παραγωγικότητας της χώρας μας παρουσιάζεται ικανοποιητικός, εντούτοις υπάρχουν χώρες στην Ευρώπη που γνωρίζουν μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη. Επομένως, τα μέτρα σύγκρισης των ελληνικών επιχειρήσεων θα πρέπει να έχουν γνώμονα μια γενικότερη εικόνα της οικονομίας των άλλων χωρών²⁴».

²⁴ http://www.imegsevee.gr/attachments/article/108/anagkwn_mikrwn_epixeirisewn.pdf

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο :

Η ΚΕΡΚΥΡΑ

3.1. ΓΕΩ-ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Η Κέρκυρα ή Καίρκυρα είναι ένα από τα βορειότερα νησιά του Ιονίου Πελάγους. Βρίσκεται στην είσοδο της Αδριατικής Θάλασσας, κοντά στις Ηπειρωτικές ακτές. Οι βορειοανατολικές της ακτές πλησιάζουν αρκετά (περ. 2 χιλιόμετρα) τις ακτές των Αγίων Σαράντα της Αλβανία²⁵.

Ανήκει στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων και έχει πρωτεύουσα την Κέρκυρα. Από γεωστρατηγική άποψη τοποθετείται στο νότιο τμήμα του άξονα «Αδριατικής-Ιονίου», ο οποίος έχει ταυτόχρονα με την Ευρωπαϊκή και Μεσογειακή σημασία²⁶.

Είναι ένα από τα πλέον πυκνοκατοικημένα νησιά της Μεσογείου με πυκνότητα πληθυσμού 193 κατοίκους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο.

Η έκτασή της είναι 591 τ.χλμ. εκ των οποίων τα 641 τ.χλμ. ανήκουν στο νομό Κέρκυρας ενώ τα υπόλοιπα στα νησάκια Παξοί, Αντίπαξοι, Οθωνοί, Μαθράκι και Ερεικούσσα.

Σύμφωνα με την απογραφή του 2001, το νησί είχε 107.879 κατοίκους. Χωρίζεται σε δώδεκα Δήμους, που είναι οι παρακάτω (σε παρένθεση ο πληθυσμός τους σύμφωνα με την απογραφή του 2001):

Δήμος Κερκυραίων (39.387), Δήμος Αγίου Γεωργίου (4.958), Δήμος Αχιλλείων (10.319), Δήμος Εσπερίων (8.136), Δήμος Θιναλίων με έδρα την Αχαράβη (5.512), Δήμος Κασσωπαίων (2.787), Δήμος Κορισσίων (5.206), Δήμος Λευκιμμαίων (6.704), Δήμος Μελιτειέων (6.690), Δήμος Παλαιοκαστριτών (4.395), Δήμος Παρελίων (7.197), Δήμος Φαιάκων (6.488).

Υπάρχουν ακόμα ένας Δήμος και τρεις Κοινότητες, που έχουν την έδρα τους στα μικρά ομώνυμα νησιά: Δήμος Παξών που περιλαμβάνει και τους Αντίπαξους (2.438), Κοινότητα Ερεικούσσας (698), Κοινότητα Μαθρακίου (297) και Κοινότητα Οθωνών (663).

---

²⁵ www.elwikipedia.org

²⁶ Επιχειρησιακό πρόγραμμα. Δ' προγραμματική περίοδος, Π.Ι.Ν. 2006.

3.2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ – ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

«Η Περιφέρεια Ιονίων νήσων συνεισέφερε το 2006 κατά 1,5% στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π.) της χώρας. Το Ακαθάριστο Περιφερειακό Προϊόν (Α.Π.Π.), ανήλθε το 2006 στα 3.255 εκατ. €, ενώ το κατά κεφαλή προϊόν για την ίδια χρονιά ήταν 14.499 € που αντιστοιχεί στο 76% του μέσου όρου της χώρας (74% του μέσου όρου της ΕΕ).και την κατατάσσει 9^η μεταξύ των 13 Περιφερειών στην Ελλάδα (μέσος όρος χώρας 19,2 χιλ. €). Η θέση της ως προς το κριτήριο αυτό υποχωρεί, δεδομένου ότι το 2000 της αντιστοιχούσε 89% του μέσου κατά κεφαλή προϊόντος της χώρας.

Τα 4/5 του προϊόντος της περιφέρειας προέρχονται από τον τριτογενή τομέα της οικονομίας (υπηρεσίες) και είναι η 2^η υψηλότερη αναλογία στη χώρα (στην πρώτη θέση βρίσκεται το Νότιο Αιγαίο). Σε αυτό κατά 25% συμβάλει ο τουρισμός, (κυρίως υπηρεσίες ξενοδοχείων και εστιατορίων).

Η οικονομία της ανήλθαν σε 5.753 το 2003 και στο χονδρικό εμπόριο οι μονάδες από 932 το 2000 ανήλθαν σε 1.317 το 2003 (τελευταία διαθέσιμα στοιχεία). Στον τουρισμό τα ξενοδοχεία από 736 το 2000 ανήλθαν σε 897 το 2007, στη μεταποίηση οι μονάδες κυμαίνονται μεταξύ 10 και 13 μεταξύ 2001 και 2005 (17 το 2000), και οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις από 31.524 το 1999 ανήλθαν σε 31.882 το 2005.

Στην Περιφέρεια Ιονίων νήσων αναλογεί 2,2% των συνολικών επενδύσεων στη χώρα (στοιχεία 2005) και 2,3% των επενδύσεων στη βιομηχανία. Στις επιχειρήσεις της αναλογεί 0,2% του κύκλου εργασιών των μεταποιητικών μονάδων, 0,8% των κατασκευαστικών και 1,4% των εμπορικών.

Στην Περιφέρεια Ιονίων νήσων παρατηρείται υψηλή συγκέντρωση δραστηριοτήτων στον τριτογενή τομέα της οικονομίας και ειδικά στον τουρισμό (προνομιακό πεδίο ανάπτυξης της νεανικής επιχειρηματικότητας).

Στην τουριστική δραστηριότητα παρατηρείται μεγάλη συγκέντρωση ενδοπεριφερειακά: Κέρκυρα (ανέκαθεν) και Ζάκυνθος (από τα μέσα της δεκαετίας του 1990) συγκεντρώνουν τα τελευταία 10 έτη περί το 88% των συνολικών διανυκτερεύσεων, ενώ το υπόλοιπο μοιράζονται οι δύο άλλοι νομοί, με την Κεφαλληνία να υπερτερεί ελαφρά της Λευκάδας.

Άλλο διαρθρωτικό χαρακτηριστικό είναι η παρουσία μεγάλου αριθμού ξενοδοχειακών επιχειρήσεων μικρής δυναμικότητας που εντοπίζεται στις χαμηλές κατηγορίες. Πρόκειται για

επιχειρήσεις οικογενειακού τύπου, που πιθανότατα σχεδιασμό στον ανταγωνισμό των τιμών και όχι της ποιότητας. Το ξενοδοχειακό δυναμικό συμπληρώνεται από ένα μεγάλο αριθμό ενοικιαζόμενων διαμερισμάτων και δωματίων, περί τις 3.11821 επιχειρήσεις, που προσθέτουν άλλες 98.000 κλίνες, καθώς επίσης εστιατόρια (1.575 επιχειρήσεις), campings (26 χώροι με 2.044 θέσεις) κ.λπ.

Κατά την απογραφή του 2001 στην Περιφέρεια Ιονίων νήσων λειτουργούσαν 4.208 επιχειρήσεις του δευτερογενή τομέα, που αντιστοιχούν στο 2,5% του συνολικού αριθμού επιχειρήσεων του τομέα στη χώρα. Στην Κέρκυρα το 2001 λειτουργούσαν 2.070 επιχειρήσεις ενώ το 2011 5.500 επιχειρήσεις, σύμφωνα με το Επιμελητήριο της Κέρκυρας. Το 2012 καταγράφηκαν 6.500 επιχειρήσεις οι οποίες δείχνουν ότι υπάρχει μια αύξηση από το προηγούμενο έτος. Ωστόσο, αυτή η αύξηση είναι πλασματική γιατί το 2011 δεν συγκαταλέχθηκαν στις επιχειρήσεις τα ενοικιαζόμενα δωμάτια τα οποία μπήκαν τον επόμενο χρόνο²⁷.

Στις κατασκευές ο αριθμός των επιχειρήσεων υπερ-διπλασιάστηκε την 7ετία 1995-2001, με το 45% από αυτές να δραστηριοποιούνται στην Κέρκυρα.

Στη «μεταποίηση» ο αριθμός αυξήθηκε κατά 43%, με το 62% των επιχειρήσεων να είναι εγκαταστημένες στην Κέρκυρα.

Όσον αφορά τα μεγέθη των επιχειρήσεων, πολύ λίγες είναι οι μονάδες που απασχολούν περισσότερα από 10 άτομα και δημιουργούν τζίρο μεγαλύτερο των 200 χιλ. €. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν αναφέρονται κυρίως στην απουσία ανταγωνιστικών δυνατοτήτων, στο περιορισμένο εύρος εξειδίκευσης, στη μη επαρκή ενσωμάτωση των αποτελεσμάτων της έρευνας και τεχνολογίας, στην υστέρηση σε τεχνολογικό και διοικητικό εκσυγχρονισμό κ.ά., που επαυξάνονται από παράγοντες όπως το μεταφορικό κόστος, οι ελλείψεις ειδικών υποδομών κ.λπ.

Η φύση των επιχειρήσεων και η χαμηλή ανταγωνιστικότητά τους τις προσανατολίζει στην «εσωτερική» αγορά των νομών όπου είναι εγκαταστημένες. Σε ενδεικτική έρευνα του Επιμελητηρίου Κέρκυρας αποτυπώνονται ως κυρίαρχα προβλήματα για τις ΜΜΕ, αυτά της εγκατάστασης-στέγασης και της ανανέωσης-συμπλήρωσης του εξοπλισμού τους με σύγχρονη τεχνολογία.

---

²⁷ Επιμελητήριο Κέρκυρας, επιτόπια έρευνα

3.3. ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Το βασικό οδικό δίκτυο της Κέρκυρας κρίνεται ικανοποιητικό. Ως κύρια όμως προβλήματα καταγράφονται η διέλευση οδικών αξόνων μέσα από οικισμούς, το ανεπαρκές πλάτος των οδικών αξόνων, η μη ικανοποιητική κατάσταση του οδοστρώματος, τα ανεπαρκή γεωμετρικά χαρακτηριστικά της χάραξης των αξόνων, η ελλιπής σήμανση, η ανεπάρκεια φωτισμού έξω από τους οικισμούς, οι ελλείψεις στην κατασκευή τεχνικών έργων και οι ελλείψεις στην υποδομή οδικής ασφάλειας, παρά τις βελτιώσεις που επιχειρήθηκαν έως σήμερα.

Σημαντικά επίσης προβλήματα παρουσιάζονται σε κομβικούς οικισμούς ή στα αστικά κέντρα όπου δεν υπάρχουν παρακαμπτήριοι οδοί και στα δημοτικά δίκτυα λόγω της πολεοδομικά ανοργάνωτης διάρθρωσης.

Η Κέρκυρα διαθέτει πλούσια λιμενική υποδομή. Συγκεκριμένα, το λιμάνι της είναι το σημαντικότερο λιμάνι της Περιφέρειας χαρακτηρισμένο ως εθνικής σημασίας, το οποίο έχει σημαντική κίνηση σκαφών και επιβατών. Επίσης, στο Νομό Κέρκυρας, υπάρχει το λιμάνι της Λευκίμης που παρέχει τη σύνδεση της Νότιας Κέρκυρας με την ηπειρωτική Ελλάδα μέσω Ηγουμενίτσας, το λιμάνι της Κασσιόπης που αναμένεται να λειτουργήσει ως διασυνοριακό, με σύνδεση με την Αλβανία, μικρά λιμάνια στα Διαπόντια νησιά που διασφαλίζουν την τοπική συγκοινωνία, όπως και τα λιμάνια των Παξών. Τέλος στο κέντρο της ανατολικής ακτογραμμής της Κέρκυρας, στη θέση Γουβιά, λειτουργεί μαρίνα (800 θέσεων) η οποία διαθέτει όλες τις εξυπηρετήσεις.

Ένα από τα διεθνή αεροδρόμια, χωροθετημένο πολύ κοντά στην πόλη της Κέρκυρας, είναι ο Κρατικός Αερολιμένας Κέρκυρας «Ιωάννης Καποδίστριας» με ικανότητα εξυπηρέτησης 1.500 επιβατών σε ώρα αιχμής και έχει ήδη ενταχθεί στα αεροδρόμια Κοινοτικού ενδιαφέροντος. Τα ποσοστά των δρομολογίων εξωτερικού είναι πολύ περισσότερα σε σχέση με του εσωτερικού σε όλα τα αεροδρόμια. Επίσης ο αριθμός των έκτακτων δρομολογίων που αφορούν πτήσεις charters είναι εμφανώς μεγαλύτερος των τακτικών δρομολογίων και υποδηλώνει οργανωμένα τουριστικά «πακέτα».

Επίσης, τα τελευταία χρόνια λειτουργεί ενδοπεριφερειακή αεροπορική γραμμή που συνδέει με σταθμούς τα αεροδρόμια Κέρκυρας, Ακτίου, Κεφαλληνίας και Ζακύνθου, με δρομολόγια δύο φορές τη εβδομάδα με επέκταση προς Αθήνα και Θεσσαλονίκη, ενώ

πρόσφατα έχουν αναπτυχθεί οι γραμμές Κέρκυρα-Πάτρα, Κέρκυρα-Ιωάννινα και Κέρκυρα-Παζοί με την χρήση υδροπλάνων. Επιπλέον η Περιφέρεια διαθέτει και 4 ελικοδρόμια.

3.4. ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΝΟΜΟ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

Ο νομός Κέρκυρας συνεισέφερε το 2005 κατά 0,8% στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π.) της χώρας. Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν του νομού Κέρκυρας ανήλθε το 2006 στα 1.606 εκατ. €, ενώ το κατά κεφαλή προϊόν για την ίδια χρονιά ήταν 13.374 € που αντιστοιχεί στο 75% του μέσου όρου της χώρας (72% του μέσου όρου της ΕΕ) και την κατατάσσει 23^η μεταξύ των 52 νομών στην Ελλάδα (μέσος όρος χώρας 17,9 χιλ. €). Η θέση της ως προς το κριτήριο αυτό υποχωρεί, δεδομένου ότι το 2000 της αντιστοιχούσε 86% του μέσου κατά κεφαλή προϊόντος της χώρας.

Τα 84% του προϊόντος της Κέρκυρας προέρχεται από τον τριτογενή τομέα της οικονομίας (υπηρεσίες). Σε αυτό κατά 26% συμβάλει ο τουρισμός, (κυρίως υπηρεσίες ξενοδοχείων και εστιατορίων) με φθίνουσα, πάντως, συμμετοχή (30% το 2000). Στην Κέρκυρα αντιστοιχεί το 2,6% της συνολικής παραγωγής των ξενοδοχείων και εστιατορίων της χώρας (η 6^η υψηλότερη, μειούμενη πάντως, συμμετοχή). Με 3,8 εκατομμύρια διανυκτερεύσεις αλλοδαπών τουριστών το 2006 (4^η στην κατάταξη των Νομών με 9% των συνολικών), αναλογούν σε κάθε κάτοικο 32 διανυκτερεύσεις, (3^{ος} Νομός μετά τα Δωδεκάνησα και τη Ζάκυνθο).

Ο αριθμός των επιχειρήσεων σε εμπόριο και τουρισμό αυξάνεται, ενώ στη μεταποίηση μειώνεται με αργούς ρυθμούς και στη γεωργία αυξάνεται με αργούς επίσης ρυθμούς.

Στο λιανικό εμπόριο οι μονάδες από 3.076 το 2000 ανήλθαν σε 3.200 το 2003 και στο χονδρικό εμπόριο οι μονάδες από 614 το 2000 ανήλθαν σε 830 το 2003 (τελευταία διαθέσιμα στοιχεία). Στον τουρισμό τα ξενοδοχεία από 392 το 2000 ανήλθαν σε 413 το 2007, στη μεταποίηση οι μονάδες κυμαίνονται μεταξύ 5 και 7 μεταξύ 2001 (6) και 2005 (6, αλλά 10 το 2000), και οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις από 15.653 το 1999 ανήλθαν σε 15.791 το 2005²⁸.

---

²⁸ ²⁸ http://cms.paratiritirio.gr/uploads/documents/35/tei_ipirou.pdf

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:

ΟΙ ΕΠΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΙΣ ΜΜΕ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ. ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

4.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Αφού μελετήσαμε την οικονομική κρίση και τις συνέπειες που αυτή έχει τόσο στην οικονομία όσο και στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και ταυτόχρονα παρουσιάσαμε την οικονομική δραστηριότητα του Νομού Κέρκυρας, θεωρήσαμε ότι θα είχαμε μια καλύτερη εικόνα της οικονομικής επίπτωσης στις ΜΜΕ της Κέρκυρας εάν ρωτούσαμε τις επιχειρήσεις τη γνώμη τους. Για το λόγο αυτό δημιουργήσαμε ένα ερωτηματολόγιο που το μοιράσαμε σε 30 ΜΜΕ στην περιοχή της Κέρκυρας, τα αποτελέσματα του οποίου παραθέτουμε στη συνέχεια της εργασίας μας.

4.3. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα ευρήματα που προέκυψαν από τη στατιστική ανάλυση των δεδομένων της έρευνας.

1^η ερώτηση: *«Ποιο είναι το είδος της επιχείρησης»;* Τα είδη της επιχείρησης, όπως καταγράφηκαν είναι:

1. χρυσοχοείο,
2. αρτοποιείο, ζαχαροπλαστείο
3. κρεοπωλείο
4. φωτογραφείο
5. κομμωτήριο
6. κατάστημα οπτικών
7. mini market
8. βιβλιοπωλείο – χαρτικά είδη
9. κατάστημα ενδυμάτων

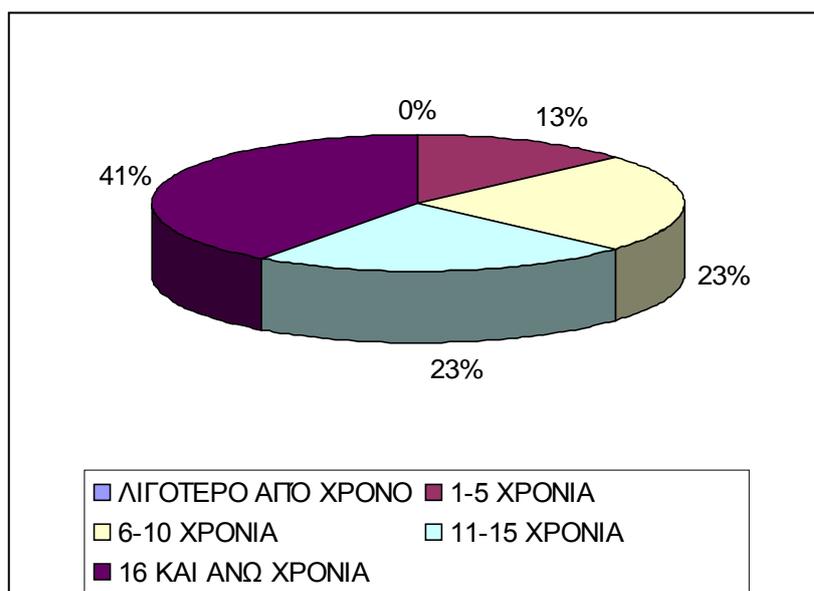
10. κατάστημα γενικού εμπορίου
11. μεσιτικό γραφείο
12. 2 γραφεία παροχής υπηρεσιών
13. ξενοδοχείο
14. στεγνοκαθαριστήριο
15. γυμναστήριο
16. τεχνικό γραφείο
17. ξυλουργείο
18. κατάστημα τουριστικών ειδών
19. φροντιστήριο ξένων γλωσσών
20. πρατήριο υγρών καυσίμων
21. ιατρείο
22. εστιατόριο
23. νυχτερινό κέντρο διασκέδασης
24. 2 καφέ-εστιατόρια
25. αντιπροσωπεία αυτοκινήτων
26. ταξί
27. συνεργείο αυτοκινήτων
28. αυτοκινητιστή.

2^η ερώτηση: «**Πόσα χρόνια λειτουργεί η επιχείρηση**»; Από τον παρακάτω πίνακα και το αντίστοιχο διάγραμμα διαπιστώνουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων λειτουργεί πάνω από δεκαέξι χρόνια και έχει ποσοστό 40,0%. Το ίδιο ποσοστό, (23,3%) έχουν οι επιχειρήσεις που λειτουργούν από 6-10 χρόνια και 11-15 χρόνια. Το μικρότερο ποσοστό το κατέχουν οι επιχειρήσεις που λειτουργούν από 1-5 χρόνια (13,4%) ενώ καμία επιχείρησης από τις ερωτηθέντες δεν έχει ανοίξει πρόσφατα.

Πίνακας 13: Χρόνια λειτουργίας επιχείρησης

ΧΡΟΝΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΑΠΟ ΧΡΟΝΟ	0	0%
1-5 ΧΡΟΝΙΑ	4	13,4%
6-10 ΧΡΟΝΙΑ	7	23,3%
11-15 ΧΡΟΝΙΑ	7	23,3%
16 ΚΑΙ ΑΝΩ ΧΡΟΝΙΑ	12	40,0%
ΣΥΝΟΛΟ	30	100,0%

Διάγραμμα 13: Χρόνια λειτουργίας επιχείρησης

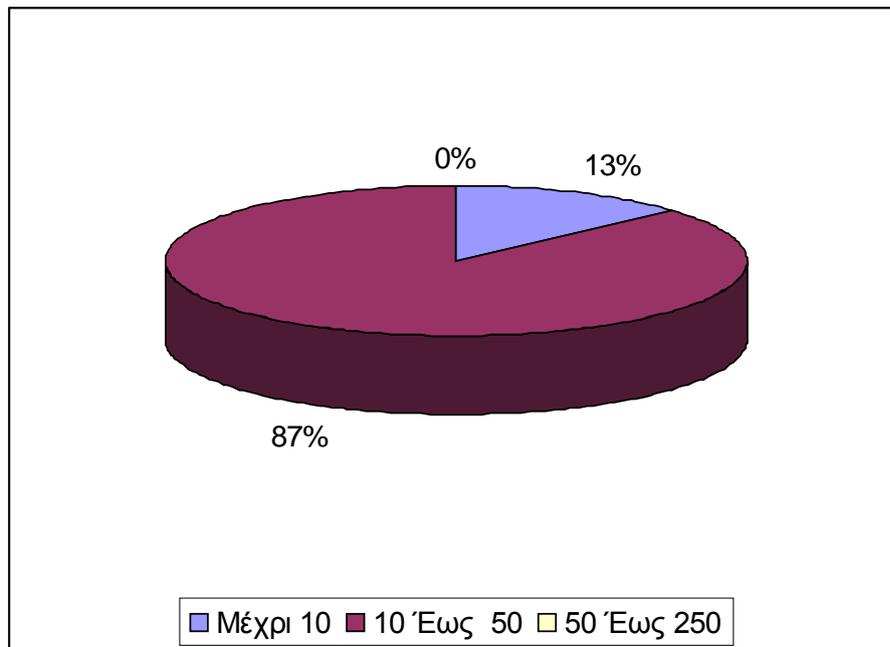

3^η ερώτηση: «*Πόσα άτομα δουλεύουν στην επιχείρηση*»; Το μεγαλύτερο ποσοστό των ατόμων τα οποία δουλεύουν στην επιχείρηση, σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν στην τρίτη ερώτηση, είναι από 10 έως 50 άτομα με ποσοστό 86,6% και ακολουθούν οι επιχειρήσεις που έχουν έως 10 άτομα και κατέχουν το 13%. Καμία επιχείρηση δεν απασχολεί πάνω από 50 άτομα από αυτές που ερωτήθηκαν.

Πίνακας 14: Άτομα που δουλεύουν στην επιχείρηση

ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΔΟΥΛΕΥΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Μέχρι 10	4	13%
10 έως 50	26	86,6%
50 έως 250	0	0,0%
ΣΥΝΟΛΟ	30	100,0%

Διάγραμμα 14: Άτομα που δουλεύουν στην επιχείρηση

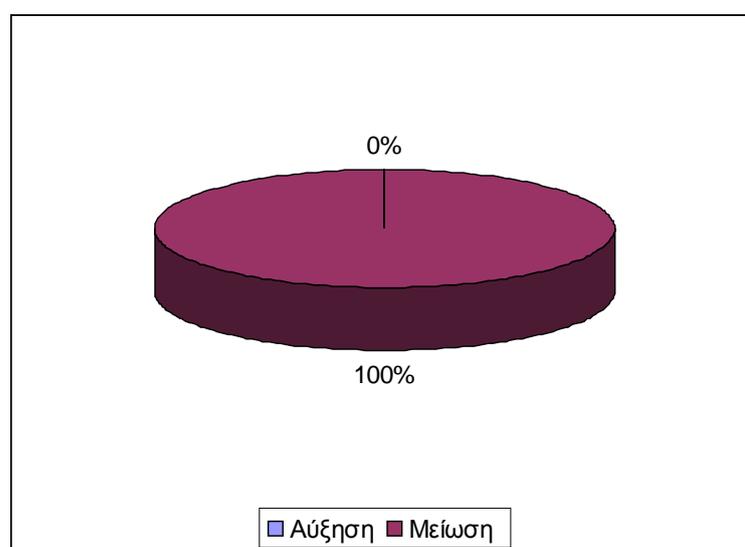
Από αυτές τις απαντήσεις αντιλαμβανόμαστε ότι οι επιχειρήσεις αυτές απασχολούν αρκετά άτομα και η καλή τους λειτουργία ευνοεί όχι μόνο αυτά τα άτομα αλλά και το συγγενικό τους περιβάλλον. Αντίθετα εάν η επιχείρηση δυσλειτουργεί τότε αντιμετωπίζουν πρόβλημα τόσο αυτοί που απασχολούνται όσο και το κοινωνικό τους περιβάλλον. Δηλαδή η οικονομική κρίση δεν έχει μόνο οικονομικές συνέπειες αλλά και κοινωνικές.

4^η ερώτηση: «Υπήρξε αύξηση ή μείωση του τζίρου στην επιχείρηση τον τελευταίο χρόνο λόγω οικονομικής κρίσης»; Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι όλες οι επιχειρήσεις απάντησαν ότι είχαν μείωση του τζίρου τους.

Πίνακας 15: Τζίρος της επιχείρησης

ΤΖΙΡΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Αύξηση	0	0%
Μείωση	30	100,0%
ΣΥΝΟΛΟ	30	100,0%

Διάγραμμα 15: Τζίρος της επιχείρησης

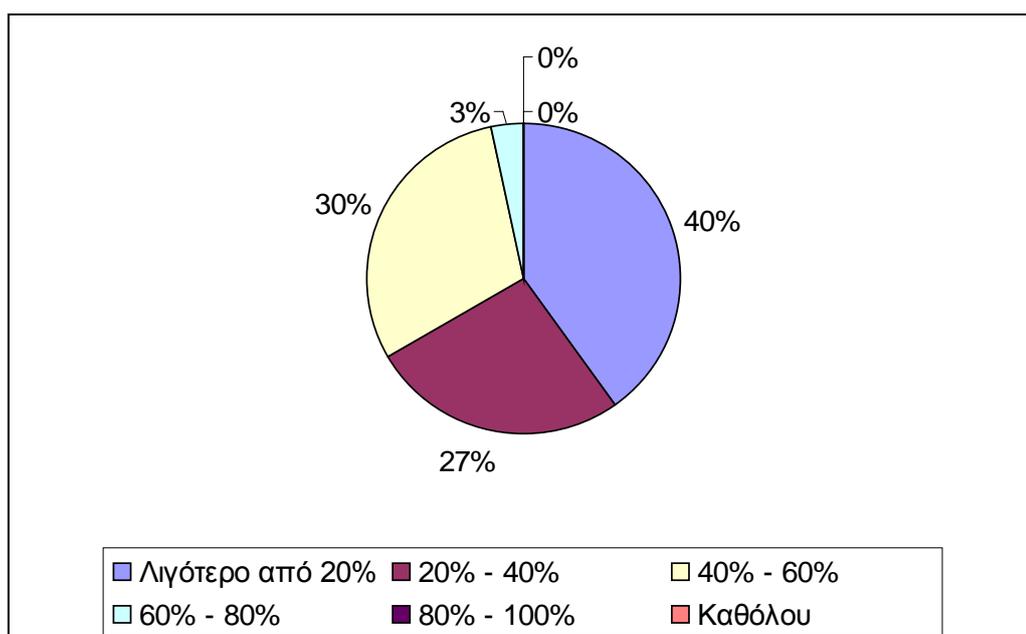
Επειδή πιστέψαμε ότι κάποιες επιχειρήσεις θα είχαν μείωση του τζίρου τους τον τελευταίο χρόνο λόγω οικονομικής κρίσης, γι' αυτό, όταν συντάξαμε το ερωτηματολόγιο, θέσαμε την 5^η ερώτηση: «Αν υπήρξε μείωση του τζίρου, κατά πόσο μειώθηκε σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά»; Από τον παρακάτω πίνακα και το αντίστοιχο διάγραμμα αντιλαμβανόμαστε ότι οι περισσότερες επιχειρήσεις (40,0%) είχαν μείωση του τζίρου τους λιγότερο από 20% ενώ 40% - 60% είχε το 30,0% των επιχειρήσεων. Επιπλέον 8 στις 30

επιχειρήσεις (ποσοστό 26,6%) παρουσίασαν μείωση τζίρου και 1 (3%) είχε απώλειες της τάξεως του 60% - 80%.

Πίνακας 16: Ποσοστό μείωσης του τζίρου της επιχείρησης σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο

ΠΟΣΟΣΤΟ ΜΕΙΩΣΗΣ ΤΖΙΡΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΕΤΟΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Λιγότερο από 20%	12	40%
20% - 40%	8	26,6%
40% - 60%	9	30,0%
60% - 80%	1	3%
80% - 100%	0	0%
Καθόλου	0	0%
ΣΥΝΟΛΟ	30	100%

Διάγραμμα 16: Ποσοστό μείωσης του τζίρου της επιχείρησης σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο

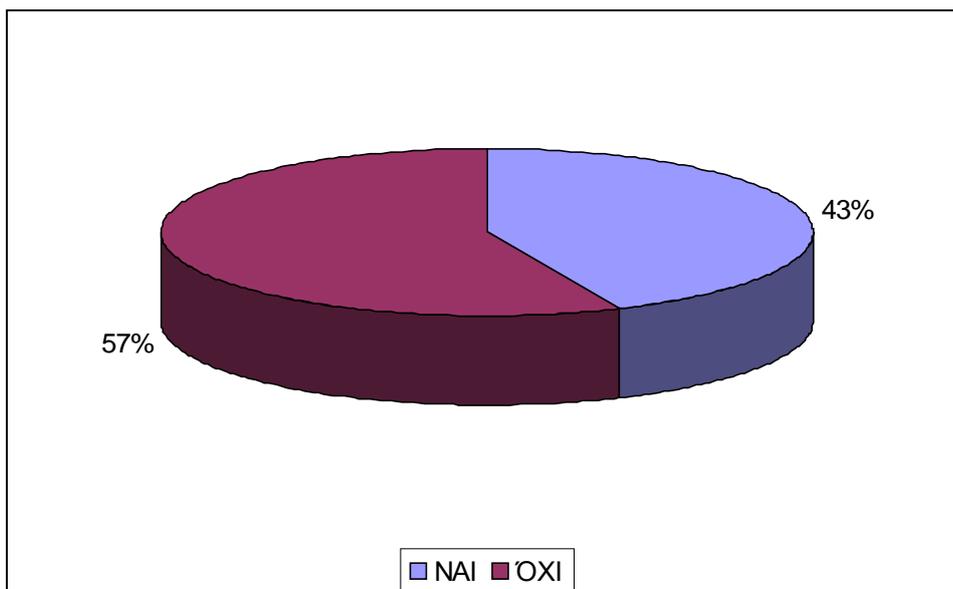
Επειδή καμία από τις επιχειρήσεις δεν μας δήλωσε ότι είχε αύξηση του τζίρου τους για το λόγο αυτό και δεν μας απάντησαν στην έκτη ερώτηση: «*Εάν υπάρχει αύξηση του τζίρου που πιστεύετε ότι οφείλετε*»;

7^η ερώτηση: «*Η επιχείρηση έκανε μείωση του προσωπικού της λόγω οικονομικής κρίσης*»; Αυτή η ερώτηση τέθηκε για να διερευνήσουμε εάν λόγω της οικονομικής κρίσης οι επιχειρήσεις δεν μπορούν πια να ανταπεξέλθουν στα έξοδά τους και αναγκάστηκαν να προβούν σε μείωση του προσωπικού τους. Οι απαντήσεις αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα και το αντίστοιχο διάγραμμα.

Πίνακας 17: Υπήρξε μείωση του προσωπικού της επιχείρησης;

ΠΡΟΒΗΚΑΤΕ ΣΕ ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΣΑΣ;	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΝΑΙ	13	43%
ΌΧΙ	17	57,0%
ΣΥΝΟΛΟ	30	100,0%

Διάγραμμα 17: Υπήρξε μείωση του προσωπικού της επιχείρησης;

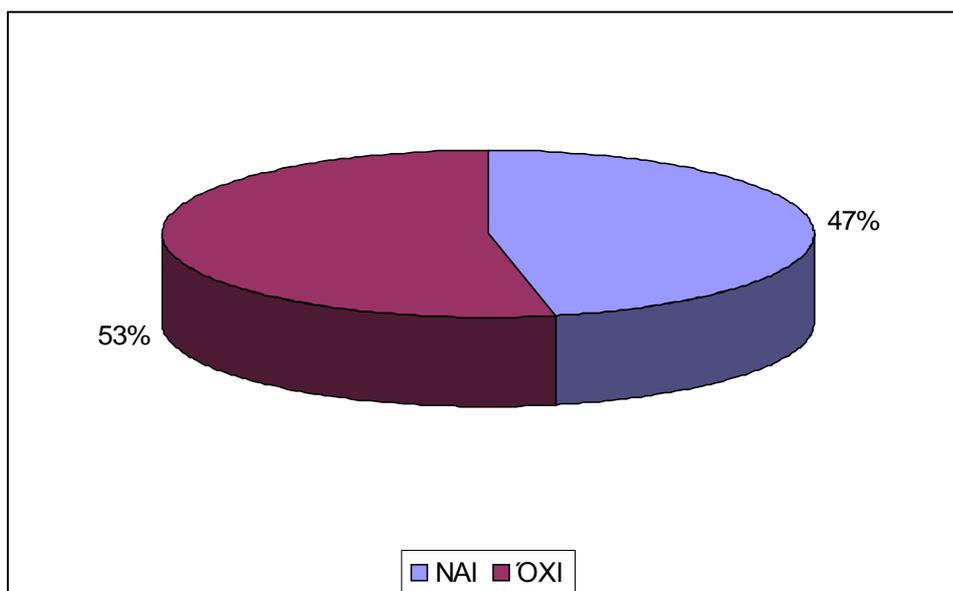
Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων 57%, δηλαδή 17 στις 30, δεν μείωσαν το προσωπικό τους σε αντίθεση με το 43% που το έκανε. Αντιλαμβανόμαστε λοιπόν ότι 13 στις 30 επιχειρήσεις δεν μπορεί πλέον να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις της προς τους υπαλλήλους της και αναγκάζεται να τους απολύσει.

8^η ερώτηση: «*Η επιχείρηση έκανε μείωση του ωραρίου των εργαζομένων της*»; Από τις απαντήσεις που δόθηκαν το 53,4% των επιχειρήσεων δεν έκανε μείωση του ωραρίου των εργαζομένων του ενώ το 47% έπραξε το αντίθετο.

Πίνακας 18: Μειώθηκε το ωράριο των εργαζομένων στην επιχείρηση;

ΠΡΟΒΗΚΑΤΕ ΣΕ ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΩΡΑΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΣΑΣ;	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΝΑΙ	14	47%
ΌΧΙ	16	53,4%
ΣΥΝΟΛΟ	30	100,0%

Διάγραμμα 18: Μειώθηκε το ωράριο των εργαζομένων στην επιχείρηση;

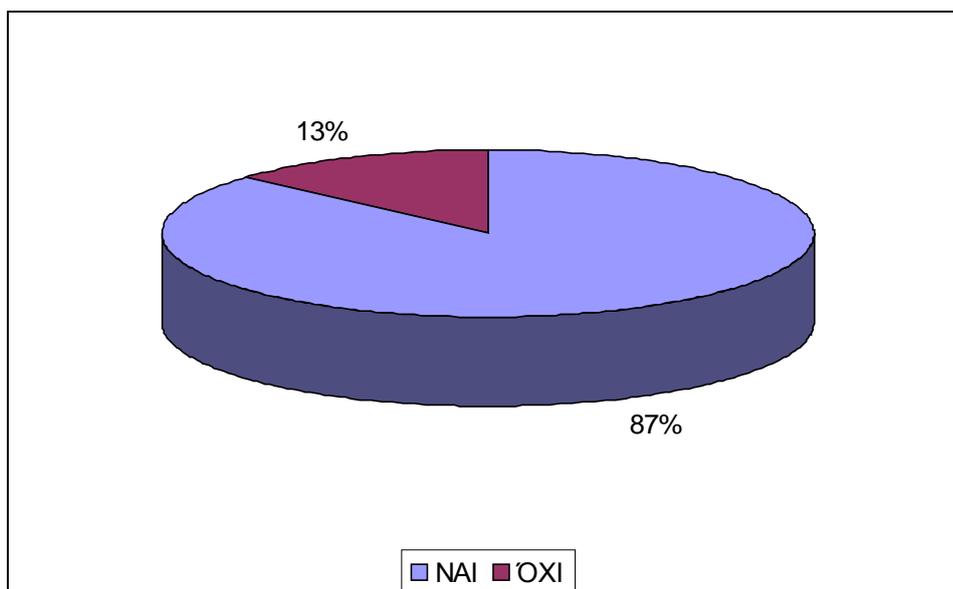

9^η ερώτηση: «Έχουν μειωθεί οι πελάτες της επιχείρησης»; Οι απαντήσεις καταγράφηκαν στον παρακάτω πίνακα και το αντίστοιχο διάγραμμα. Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό 87% (26 στις 30 επιχειρήσεις) μας απάντησαν ότι διαπιστώνουν μείωση της πελατείας τους ενώ μόλις το 13% (4 στις 30 επιχειρήσεις) δεν έχουν μείωση της πελατείας τους.

Πίνακας 19: Υπάρχει μείωση της πελατείας της επιχείρησης;

ΥΠΑΡΧΕΙ ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΠΕΛΑΤΕΙΑΣ ΣΑΣ;	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΝΑΙ	26	87%
ΌΧΙ	4	13,3%
ΣΥΝΟΛΟ	30	100,0%

Διάγραμμα 19: Υπάρχει μείωση της πελατείας της επιχείρησης;

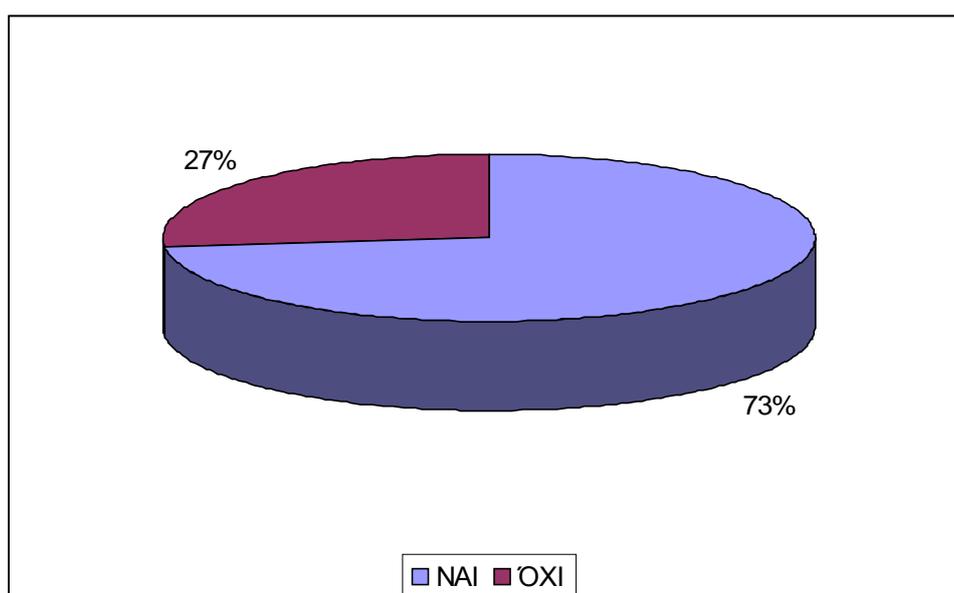

10^η ερώτηση: «*Η επιχείρηση αντιμετωπίζει πρόβλημα ρευστότητας για τις υποχρεώσεις της*»; Αυτή η ερώτηση τέθηκε για να ερευνηθεί το κατά πόσο η μείωση του τζίρου τους έχει προκαλέσει δυσλειτουργία στην επιχείρηση που ως αποτέλεσμα είναι όχι μόνο η απόλυση εργαζομένων και η μείωση ωραρίου αλλά και το ότι η επιχείρηση δεν μπορεί να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις της.

Πίνακας 20: Αντιμετωπίζετε πρόβλημα ρευστότητας;

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΤΕ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΑΝΤΑΠΕΞΕΛΘΕΤΕ ΣΤΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΣΑΣ;	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΝΑΙ	22	73%
ΌΧΙ	8	26,7%
ΣΥΝΟΛΟ	30	100,0%

Διάγραμμα 20: Αντιμετωπίζετε πρόβλημα ρευστότητας;

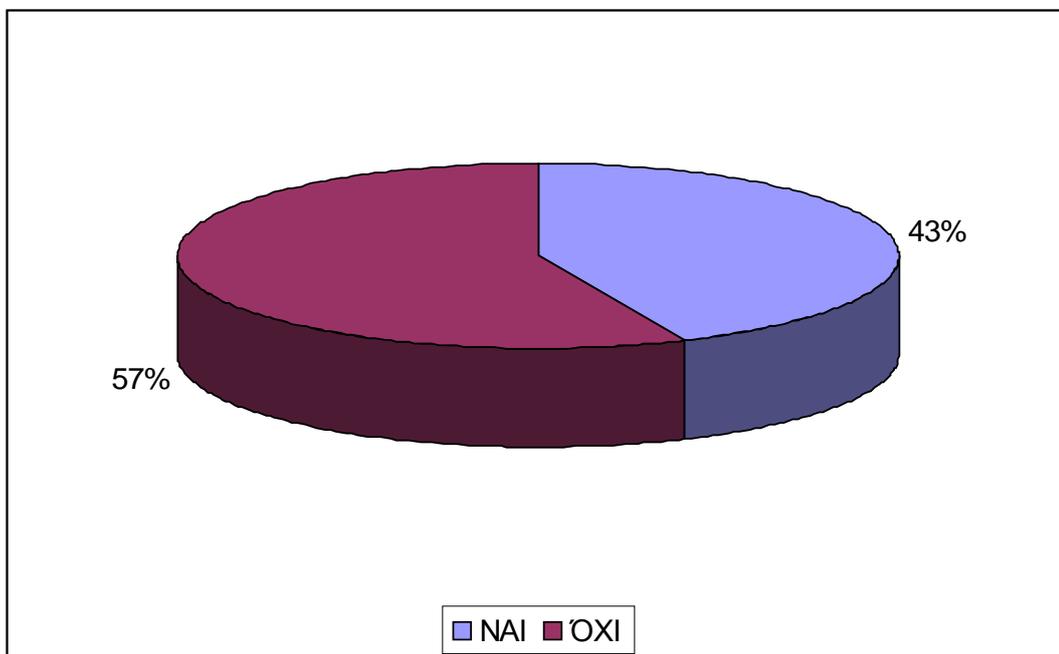
Όπως διαπιστώνουμε το 73% αντιμετωπίζει πρόβλημα ρευστότητας ενώ μόλις το 27% δεν έχει τέτοιο πρόβλημα.

11^η ερώτηση: «*Η επιχείρηση λαμβάνει κάποιο δάνειο από τράπεζα*»; Από τις απαντήσεις που καταγράφονται στον παρακάτω πίνακα και το αντίστοιχο διάγραμμα διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό (56,7%) μας απάντησε πως δεν παίρνει δάνειο ενώ το 43% απάντησε θετικά.

Πίνακας 21: Η επιχείρηση λαμβάνει κάποιο τραπεζικό δάνειο;

Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΠΑΙΡΝΕΙ ΚΑΠΟΙΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΔΑΝΕΙΟ;	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΝΑΙ	13	43%
ΌΧΙ	17	56,7%
ΣΥΝΟΛΟ	30	100,0%

Διάγραμμα 21: Η επιχείρηση λαμβάνει κάποιο τραπεζικό δάνειο;

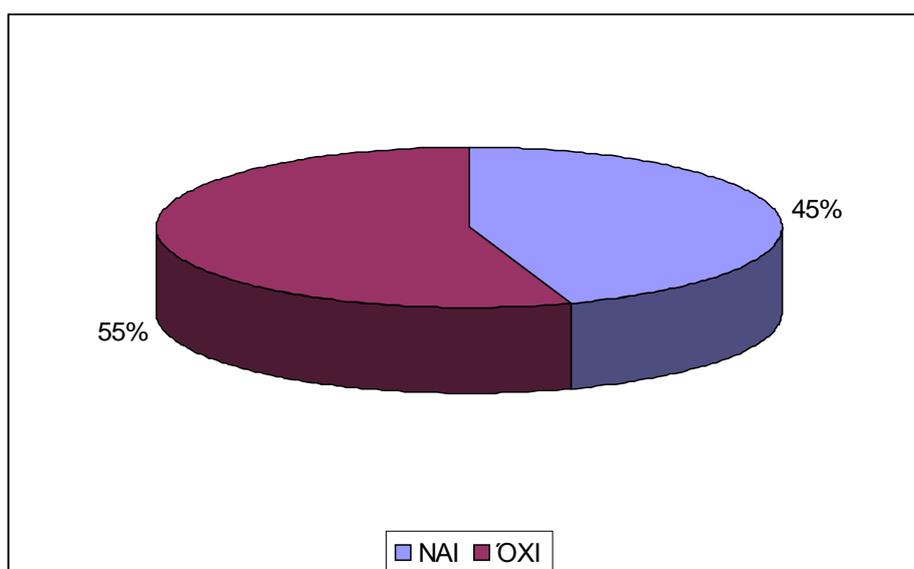

12^η ερώτηση: «*Η επιχείρηση αντιμετωπίζει πρόβλημα ώστε σύντομα να αναγκαστεί να κλείσει*»; Διαπιστώνεται από τον παρακάτω πίνακα και το αντίστοιχο διάγραμμα ότι το 55% των επιχειρήσεων δεν έχει σκοπό να κλείσει στο απώτερο μέλλον ενώ το 45% κινδυνεύει με λουκέτο. Επίσης ήταν και μία επιχείρηση που δεν απάντησαν στην συγκεκριμένη ερώτηση.

Πίνακας 22: Αντιμετωπίζει η επιχείρησή σας προβλήματα τέτοια ώστε να την οδηγήσουν σε κλείσιμο;

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΝΑ ΤΗΝ ΟΔΗΓΗΣΟΥΝ ΣΕ ΚΛΕΙΣΙΜΟ;	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΝΑΙ	13	43,3%
ΌΧΙ	17	56,7%
ΣΥΝΟΛΟ	30	100,0%

Διάγραμμα 22: Αντιμετωπίζει η επιχείρησή σας προβλήματα τέτοια ώστε να την οδηγήσουν σε κλείσιμο;

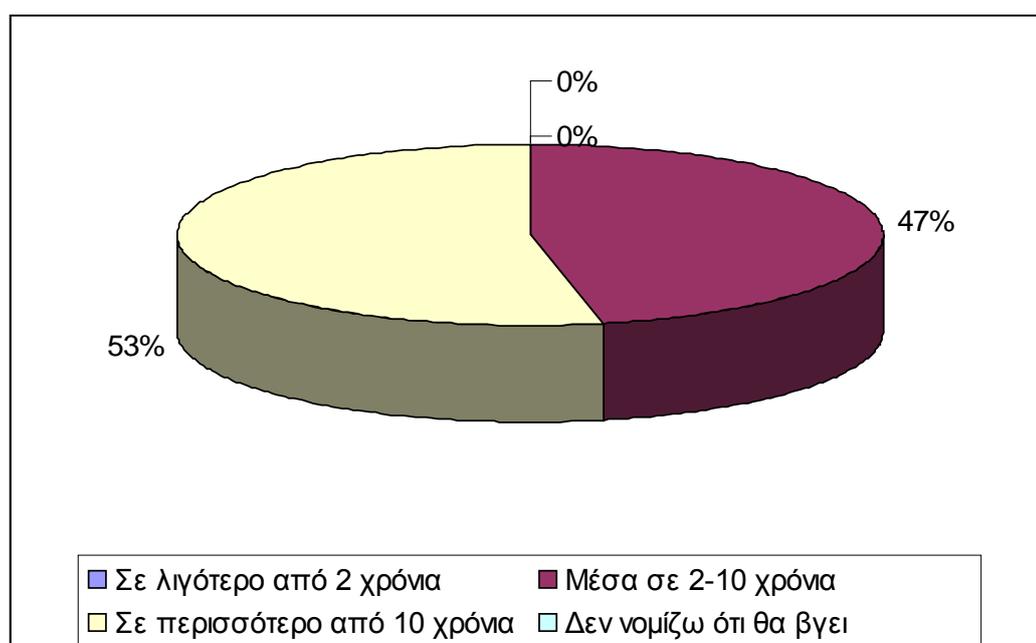

13^η ερώτηση: «*Σε πόσο χρόνο θεωρείτε ότι η χώρα μας θα βγει από την οικονομική κρίση*»; Όπως παρατηρούμε από τον παρακάτω πίνακα και το αντίστοιχο διάγραμμα, το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων (53,3%) θεωρεί ότι η χώρα μας θα ξεπεράσει την οικονομική κρίση που την μαστίζει αλλά θα χρειαστούν πάνω από 10 χρόνια. Αντίθετα, το 46,7% έχει τη γνώμη ότι μέσα σε 2-10 χρόνια η Ελλάδα θα βγει από την οικονομική κρίση.

Πίνακας 23: Πότε κατά τη γνώμη σας θα βγει η χώρα μας από την οικονομική κρίση;

ΠΟΤΕ ΝΟΜΙΖΕΤΕ ΟΤΙ ΘΑ ΒΓΕΙ Η ΧΩΡΑ ΜΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ;	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Σε λιγότερο από 2 χρόνια	0	0,0%
Μέσα σε 2-10 χρόνια	14	46,7%
Σε περισσότερο από 10 χρόνια	16	53,3%
Δεν νομίζω ότι θα βγει	0	0,0%
ΣΥΝΟΛΟ	30	100,0%

Διάγραμμα 23: Πότε κατά τη γνώμη σας θα βγει η χώρα μας από την οικονομική κρίση;

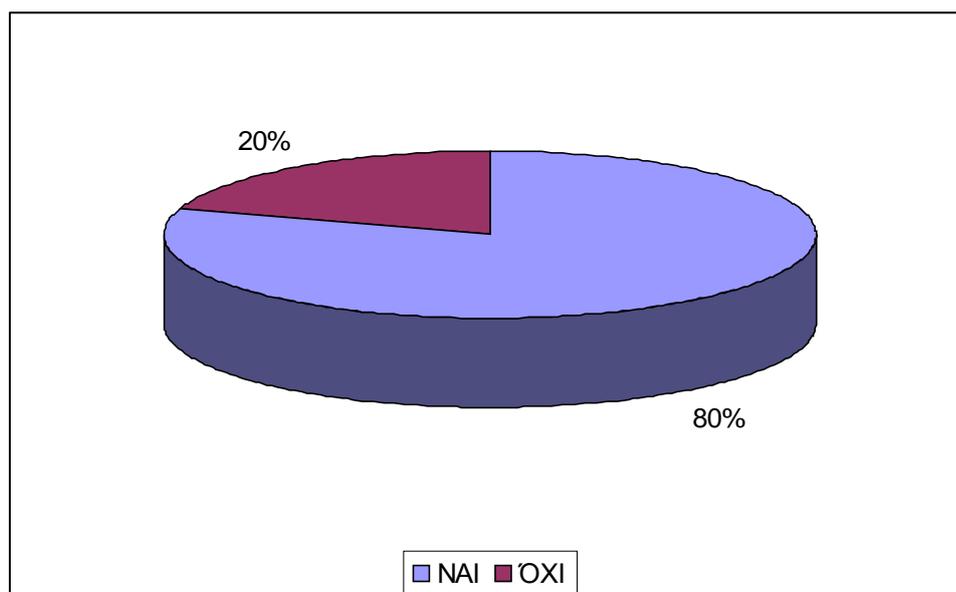

14^η ερώτηση: «*Η επιχείρηση έχει προβεί σε ενέργειες με σκοπό τη διατήρηση της πελατείας και του τζίρου της*»; Από τις απαντήσεις που καταγράφηκαν διαπιστώθηκε ότι το 80,0% απάντησε θετικά ενώ μόλις το 20,0% δήλωσε πως δεν έχει κάνει καμία ενέργεια.

Πίνακας 24: Προβήκατε σε κατάλληλες ενέργειες για να διατηρήσετε την πελατεία και τον τζίρο σας;

ΠΡΟΒΗΚΑΤΕ ΣΕ ΚΑΤΑΛΛΗΛΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΓΙΑ ΝΑ ΔΙΑΤΗΡΗΣΕΤΕ ΤΗΝ ΠΕΛΑΤΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΤΖΙΡΟ ΣΑΣ;	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΝΑΙ	24	80,0%
ΌΧΙ	6	20,0%
ΣΥΝΟΛΟ	30	100,0%

Διάγραμμα 24: Προβήκατε σε κατάλληλες ενέργειες για να διατηρήσετε την πελατεία και τον τζίρο σας;

Οι επιχειρήσεις οι οποίες απάντησαν θετικά στην προηγούμενη ερώτηση τους ζητήθηκε να απαντήσουν στην 15^η ερώτηση: «*Σε ποιες ενέργειες προέβηκε η επιχείρηση ώστε να διατηρήσει την πελατεία και τον τζίρο της*»; Οι απαντήσεις τους καταγράφονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 25: Ποιες ενέργειες έκανε η επιχείρηση για να διατηρήσει την πελατεία και τον τζίρο της;

ΠΟΙΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΕΚΑΝΕ Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΓΙΑ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΠΕΛΑΤΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΖΙΡΟΥ ΤΗΣ	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ
Διαφήμιση	5
Μείωση τιμών	13
Καλύτερη ποιότητα και εξυπηρέτηση πελατών	10
Προσφορά bonus από την επιχείρηση	3
Προσφορές	8
Κατάργηση των δώρων των εορτών	1
Συγκράτηση τιμών	4
Σεβασμός προς τον πελάτη	3

Όπως παρατηρούμε, οι περισσότερες επιχειρήσεις (13/30) μείωσαν τις τιμές τους.

Επίσης πολλές (10/30) ήταν αυτές οι οποίες καλυτέρεψαν την ποιότητά τους αλλά και την εξυπηρέτηση που παρείχαν προς τον πελάτη.

Οι 8 στις 30 επιχειρήσεις για να συγκρατήσουν την πελατεία τους έκαναν διάφορες προσφορές ενώ 5 από αυτές διαφήμισαν το προϊόν ή την υπηρεσία που παρέχουν.

Οι 4 από τις 30 επιχειρήσεις συγκράτησαν τις τιμές στα προϊόντα τους και οι 3/30 έδειξαν καλύτερο σεβασμό προς τον πελάτη.

Μία επιχείρηση δήλωσε ότι κατάργησε το δώρο των εορτών. Αυτό είναι δικαιολογημένο για την επιχείρηση γιατί ο ερωτώμενος έχει ταξί και για να κρατήσει την πελατεία του στις ημέρες των εορτών, που πραγματοποιήθηκε η έρευνα, κατήργησε το δώρο που έπαιρνε σε κάθε κούρσα από τους πελάτες του.

Στην τελευταία ερώτηση ζητήσαμε από τις επιχειρήσεις να προσθέσουν ένα δικό τους σχόλιο.

Διαπιστώνεται λοιπόν από τα σχόλιά τους ότι οι πελάτες αγοράζουν τα προϊόντα αφού ψάξουν για την καλύτερη τιμή που υπάρχει. Η μείωση των αποδοχών των εργαζομένων είναι ένας σημαντικός παράγοντας που δημιουργεί πρόβλημα στις επιχειρήσεις καθώς οι πολίτες δεν διαθέτουν πλέον αρκετά χρήματα για να αναθερμανθεί η ελληνική οικονομία. Επιπλέον, αρκετές επιχειρήσεις σημειώνουν ότι ο κλάδος τους έρχεται σε δεύτερη μοίρα λόγω του ότι δεν προσφέρουν είδη πρώτης ανάγκης.

Επίσης αυτό που τονίζουν είναι το γεγονός ότι υπάρχουν χαμηλές τιμές και προσφορές σε μεγάλα καταστήματα τύπου China Town που φέρνουν εμπορεύματα από τις ανατολικές χώρες και δημιουργούν μεγάλο πρόβλημα ανταγωνιστικότητας καθώς τα ελληνικά προϊόντα κρίνονται ακριβότερα αλλά καλύτερα ποιοτικώς. Το ίδιο πρόβλημα ανταγωνιστικότητας αντιμετωπίζουν και με τις μεγάλες αλυσίδες super market με αποτέλεσμα οι μικρομεσαίες να πλήττονται.

Οι καταστηματάρχες επισημαίνουν ότι ο κόσμος υπό την πίεση των φορολογικών μέτρων αλλά και από την αβεβαιότητα που υπάρχει δεν έχει ούτε τη διάθεση αλλά ούτε και την οικονομική δυνατότητα και περιορίζει έτσι τα έξοδά του στα απολύτως αναγκαία.

Οι επιχειρήσεις που ασχολούνται με τον τουρισμό δήλωσαν ότι ο εσωτερικός τουρισμός μειώθηκε λόγω της οικονομικής κρίσης ενώ οι τουρίστες του εξωτερικού αν και δεν μειώθηκαν σημαντικά δελεάζονται μόνο με τα φτηνά πακέτα διακοπών.

Οι επιχειρήσεις όπως αντιπροσωπείες αυτοκινήτων και πρατήριο υγρών καυσίμων δήλωσαν ότι η αύξηση των τιμών των καυσίμων και των φόρων στα αυτοκίνητα είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του κύκλου εργασιών των εν λόγω επιχειρήσεων ισοπεδώνοντας την αγορά αυτοκινήτων.

Τέλος δύο επιχειρήσεις τόνισαν ότι ο καλός επιχειρηματίας μακροχρόνια και μακροπρόθεσμα επιβραβεύεται ενώ ο κακός και ο μέτριος όχι.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η οικονομική κρίση είναι μια πραγματικότητα που αφορά όλους μας. Οι επιπτώσεις της φαίνονται όλο και περισσότερο στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις οι οποίες αποτελούν το στυλοβάτη τόσο της ευρωπαϊκής όσο και της ελληνικής οικονομίας. Η συρρίκνωση της ζήτησης, ο περιορισμός των επενδύσεων και οι μειώσεις της ρευστότητας έχουν επηρεάσει κατά πολύ τη λειτουργία της μικρομεσαίας επιχείρησης.

Όμως σε ποιο βαθμό έχει εισβάλει η οικονομική κρίση μέσα στην επιχείρηση; Το ερώτημα αυτό έρχεται να απαντήσει η έρευνα που πραγματοποιήθηκε ανάμεσα σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις της Κέρκυρας.

Οι περισσότερες από τις επιχειρήσεις στις οποίες απευθυνθήκαμε έχουν πάνω από 16 χρόνια λειτουργίας ενώ καμία επιχείρηση δεν έχει κάνει έναρξη εργασιών το 2012.

Μελετώντας τις ΜΜΕ της Κέρκυρας και σύμφωνα με το Επιμελητήριό της, στο κύριο μέρος της εργασίας μας ειπώθηκε ότι αναφορικά με τα μεγέθη των επιχειρήσεων πολύ λίγες είναι οι μονάδες που απασχολούν περισσότερα από 10 άτομα και δημιουργούν τζίρο μεγαλύτερο των 200 χιλ. €. Από την έρευνα όμως που κάναμε διαπιστώνεται ότι οι περισσότερες από τις ερωτηθέντες επιχειρήσεις απασχολούν από 10 έως 50 εργαζόμενους.

Στο σύνολό τους οι επιχειρήσεις αναφέρουν ότι έχουν μείωση του τζίρου τους λόγω της οικονομικής κρίσης αλλά αυτή η μείωση διαφέρει από το είδος της επιχείρησης. Έτσι, το μεγαλύτερο ποσοστό μείωσης τζίρου διαπιστώνεται σε μία αντιπροσωπεία αυτοκινήτων και έπονται τα νυχτερινά κέντρα διασκέδασης, το στεγνοκαθαριστήριο, το μεσιτικό γραφείο, το ξυλουργείο, το φωτογραφείο, το γυμναστήριο, το φροντιστήριο ξένων γλωσσών, το τεχνικό γραφείο και το ταξί.

Αντίθετα οι επιχειρήσεις με τη λιγότερη μείωση του τζίρου τους είναι τα οπτικά, το καφέ-εστιατόριο, το χρυσοχοείο, το ξενοδοχείο, το αρτοποιείο, το mini market, το ιατρείο, το κρεοπωλείο και οι δύο επιχειρήσεις που παρέχουν υπηρεσίες. Διαπιστώνεται λοιπόν ότι τα είδη πρώτης ανάγκης δεν αντιμετωπίζουν τόσο μεγάλη πτώση τζίρου ενώ αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός ότι το χρυσοχοείο βρίσκεται σε αυτή την κατηγορία.

Περισσότερες από τις μισές επιχειρήσεις δεν αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα ώστε να μειώσουν το προσωπικό τους αλλά μεγάλο παραμένει το ποσοστό των επιχειρήσεων που απέλυσαν άτομα και σε αυτές συγκαταλέγονται και επιχειρήσεις που δεν είχαν πολύ μείωση

του τζίρου τους, πράγμα το οποίο μας κάνει να συμπεράνουμε ότι εκτός από τη μείωση κερδών η ανησυχία και η αβεβαιότητα είναι σοβαροί παράγοντες που ωθούν τις επιχειρήσεις σε απολύσεις για να διασφαλίσουν τη βιωσιμότητά τους.

Ένα πολύ μεγάλο ποσοστό επιχειρήσεων δήλωσε ότι οι πελάτες τους έχουν μειωθεί και προέβησαν σε διάφορες ενέργειες για να διατηρήσουν την πελατεία τους όπως το να μειώσουν τις τιμές τους, να εξυπηρετούν και να προσφέρουν καλύτερη ποιότητα στον πελάτη τους καθώς και να δίνουν προσφορές και bonus. Επίσης διαφήμισαν την επιχείρησή τους περισσότερο και δεν αύξησαν τις τιμές.

Παρόλα αυτά όμως μεγάλο ποσοστό των επιχειρήσεων αντιμετωπίζει πρόβλημα ρευστότητας και μερικές εξ αυτών έχουν καταφύγει στον τραπεζικό δανεισμό.

Ως επακόλουθο όλων αυτών είναι οι μισές επιχειρήσεις να κινδυνεύουν να κλείσουν.

Η οικονομική κρίση είναι μια πραγματικότητα που κανείς δεν γνωρίζει πότε η χώρα μας θα μπορέσει να ανταπεξέλθει. Ωστόσο, το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων πιστεύει ότι η χώρα μας θα βγει από την οικονομική κρίση αλλά θα χρειαστούν πάνω από 10 χρόνια.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1) e-business forum, Εθνική Έρευνα Μαρτίου 2003.
- 2) ΕΛ. ΣΤΑΤ. Απογραφή επιχειρήσεων 2002.
- 3) ΕΛ.ΣΤΑΤ., Ετήσιες Βιομηχανικές Έρευνες.
- 4) ΕΣΥΕ
- 5) Επιμελητήριο Κέρκυρας, επιτόπια έρευνα.
- 6) Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα 2007-2013».
- 7) Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 96/280/ΕΚ, Επίσημη Εφημερίδα αριθμός L 107 30/04/1996.
- 8) Ευρωπαϊκή Επιτροπή, «Ο νέος ορισμός των ΜΜΕ», εκδόσεις για τις επιχειρήσεις και τη βιομηχανία.
- 9) ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ.
- 10) ΙΝΕ ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, «Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση» Ετήσια έκθεση 2012
- 11) Μπλίκια Χρ., (2008), «Η συμβολή των Δημοσίων Σχέσεων ως εργαλείο ανάπτυξης της ΜΜΕ», Αθήνα.
- 12) Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος, 2009.
- 13) Observatory of European SMEs, SMEs in Europe 2003, Vol. 7, 2003.
- 14) Observatory of European SMEs, SMEs in Europe 2007, Gallup Survey σε δείγμα 17.283 επιχειρήσεων.
- 15) Πιπερόπουλος Π., (2008), «Επιχειρηματικότητα, Καινοτομία και Business Clusters», Αθήνα, εκδόσεις Σταμούλη.
- 16) Ρομπόλης Σ., (2010), «Η κρίση της ελληνικής οικονομίας: Από το αδιέξοδο στην έξοδο», Αθήνα, εκδόσεις ΙΝ.Ε.
- 17) Σύσταση 2003/361/ΕΚ.
- 18) Τράπεζα της Ελλάδος, (2012), «Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2011».
- 19) Τράπεζα της Ελλάδος, (2012), «Η Οικονομική κρίση στην Ελλάδα. Αίτια και επιπτώσεις».

- 20) Τσιακίρη Λ., (1991), «Η θεωρία των κρίσεων και η Ελληνική εμπειρία», Αθήνα, εκδόσεις ΑΤΕ Δ/ση Μελετών και Προγραμματισμού.
- 21) Χανδρινού Σ., (2005), «Εξέλιξη των ΜΜΕ στη χώρα μας. Εκτίμηση και σύγκριση της αποδοτικότητας και ευελιξίας των ΜΜΕ και των μεγάλων μεταποιητικών παραγωγικών μονάδων», Αθήνα, Μελέτες 57, Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών ερευνών.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

- 1) www.alfavita.gr/artra/art13_7_9_0703.php, Άρθρο του Θεοδώρου Θεόδωρου, Επιθεωρητή Οικονομικών Μαθημάτων του Υπουργείου Παιδείας.
- 2) www.bankofgreece.gr/publications/currency.asp.
- 3) cms.paratiritirio.gr/uploads/documents/35/tei_ipirou.pdf
- 4) www.elwikipedia.org
- 5) www.imegsevee.gr/attachments/article/108/anagkwn_mikrwn_epixeirisewn.pdf
- 6) www.oikonomikanea.wordpress.com/2009/08/20/oikonomiki-krisi-aitia/
- 7) www.syn.gr/programma/b15.htm

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄

ΑΤΕΙ ΗΠΕΙΡΟΥ- ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΡΕΒΕΖΑΣ ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

Το ερωτηματολόγιο αυτό είναι ακαδημαϊκό-ερευνητικό, αφορά την οικονομική κρίση και πως αυτή έχει επηρεάσει τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις της Κέρκυρας. Θα θέλαμε να σας διαβεβαιώσουμε πως όλες οι πληροφορίες που θα συλλέξουμε είναι εμπιστευτικές και δεν δημοσιοποιούνται ατομικά αλλά θα χρησιμοποιηθούν συλλογικά για τα αποτελέσματα της έρευνας.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1) Ποιο είναι το είδος της επιχείρησης;

---

2) Πόσα χρόνια λειτουργεί η επιχείρηση;

Λιγότερο από χρόνο   1-5 χρόνια   6-10 χρόνια
11-15   16 και άνω

3) Πόσα άτομα δουλεύουν στην επιχείρηση;

Μέχρι 10   10- 50   50 – 250

4) Υπήρξε αύξηση ή μείωση του τζίρου στην επιχείρηση τον τελευταίο χρόνο λόγω οικονομικής κρίσης;

Αύξηση τζίρου Μείωση τζίρου

5) Αν υπήρξε μείωση του τζίρου, κατά πόσο μειώθηκε σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά;

Λιγότερο από 20% 20% - 40% 40% - 60%

60% - 80% 80% - 100% Καθόλου

6) Εάν υπάρχει αύξηση του τζίρου που πιστεύετε ότι οφείλετε;

Έλλειψη ανταγωνιστών Αδυναμίες ανταγωνιστή

Άλλο _____

7) Η επιχείρηση έκανε μείωση του προσωπικού της λόγω οικονομικής κρίσης;

ΝΑΙ ΟΧΙ

8) Η επιχείρηση έκανε μείωση του ωραρίου των εργαζομένων της;

ΝΑΙ ΟΧΙ

9) Έχουν μειωθεί οι πελάτες της επιχείρησης;

ΝΑΙ ΟΧΙ

10) Η επιχείρηση αντιμετωπίζει πρόβλημα ρευστότητας για τις υποχρεώσεις της;

ΝΑΙ ΟΧΙ

11) Η επιχείρηση λαμβάνει κάποιο δάνειο από τράπεζα;

ΝΑΙ ΟΧΙ

12) Η επιχείρηση αντιμετωπίζει πρόβλημα ώστε σύντομα να αναγκαστεί να κλείσει;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

13) Σε πόσο χρόνο θεωρείτε ότι η χώρα μας θα βγει από την οικονομική κρίση;

Σε λιγότερο από 2 χρόνια

Μέσα σε 2-10 χρόνια

Σε περισσότερο από 10 χρόνια

Δεν νομίζω ότι θα βγει

14) Η επιχείρηση έχει προβεί σε ενέργειες με σκοπό τη διατήρηση της πελατείας και του τζίρου της;

ΝΑΙ

ΟΧΙ

15) (Αν στην προηγούμενη ερώτηση η απάντηση ήταν θετική) Σε ποιες ενέργειες προέβηκε η επιχείρηση ώστε να διατηρήσει την πελατεία και τον τζίρο της;

---

16) Προσθήκη δικού σας σχολίου

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΑΣ